

ORIENTAČNÍ TEMATICKÝ PLÁN

pro LITERÁRNÍ VÝCHOVU

v 9. ročníku ZŠ a v příslušných ročnících víceletých gymnázií
při použití učebnic ALTER

- O vydání CD-ROMu *Literární a estetická výchova pro 9. ročník Vás budeme informovat (předpokládaný rok vydání 2008).*
- *Učivo Literární výchovy pro 9. ročník je rozděleno do 31 lekcí, vznikne tak časová rezerva, takže obtížnějším nebo rozsáhlejšími lekcemi lze podle uvážení vyučujícího věnovat více času.*

Vysvětlivky:

Čít. = Čítanka pro 9. ročník ZŠ a příslušné ročníky víceletých gymnázií

LV = Literární výchova pro 9. ročník ZŠ a příslušné ročníky víceletých gymnázií

na barevném podkladu – náměty pro vyjádření dojmů z četby

ZÁŘÍ		
1	Čít. str. 6–12	Erich Maria Remarque: Na západní frontě klid Fráňa Šrámek: List Miliče Jacques Vaché: List André Bretonovi Guillaume Apollinaire: Myslím na...
	LV str. 5–7	E. M. Remarque, F. Šrámek, A. Breton, G. Apollinaire; román; dopis; metafora, básnický přívlastek, personifikace; básnické figury, přirovnání; kaligram představy o válce (lokální – světová); válka a lidské osudy dříve a dnes
2	Čít. str. 13–17	Vladislav Vančura: Pekař Jan Marhoul Antonín Sova: Sloky o chudobě
	LV str. 7–9	V. Vančura, A. Sova; jazyk Vančurových děl; rozdíl mezi prózou a poezií; prostředí románu; metafora, personifikace, lyrika a její druhy; rytmus v básni; vlastní výtvarný doprovod k úryvku z Vančurova románu řemesla a podnikání dříve a dnes
3	Čít. str. 18–24	Martin Andersen Nexø: Ditta, dcera člověka Karel Toman: Mým snem jsi prošla...
	LV str. 9–11	M. A. Nexø, K. Toman; leitmotiv; kapitola; lyrický mluvčí, báseň, epika, básnické figury, personifikace rozdíl mezi láskou a zamilovaností; předpoklady pro šťastný rodinný život
ŘÍJEN		
4	Čít. str. 25–30	Jaroslav Hašek: Utrpení pana Tenkráta Theodor Rosenfeld Field: Lomikel a jiné zádrhele
	LV str. 11–13	J. Hašek, T. R. Field; povídka, komika (situační a jazyková), humor, ironie, ich-forma, er-forma; pointa, oxymóron diskuse: vliv reklamy, klamavá reklama; časopisy (solidní – bulvární)
5	Čít. str. 31–37	Dagmar Posadovská, Dušan Pazdírek: Syn Českomoravské vysočiny Bohuslav Martinů podle divadelní hry Georgese Neveuxe: Julietta
	LV str. 13, 14	život a dílo skladatele B. Martinů; surrealismus, drama, libreto; dramaturgie; volná reprodukce hlavních myšlenek diskuse: vlastní zážitky z návštěvy divadel
6	Čít. str. 38–45	Hermann Hesse: Siddhártha Muhammad Ikbál: Pravda Romský příběh: Největší hrnec Vojtěch Fabián: Housle se mi polámaly
	LV str. 15–17	H. Hesse, M. Ikbál, V. Fabián; jednající postavy a jejich vztahy; básnický přívlastek, personifikace; anekdota, kontrast, hyperbola hierarchie vlivu na vývoj a výchovu dětí: rodiče, škola, společnost (kamarádi), média, kultura (knihy, film, divadlo, koncerty apod.)

7	Čít. str. 46–52	Jan Čep: Jakub Kratochvíl František Halas: Večer na vesnici
	LV str. 17–19	J. Čep, F. Halas; novela, dialog; básnické prostředky v próze; metafora, básnický přívlastek, lyrika příchod do nového kolektivu, míra přizpůsobení; nepřekročitelné osobní hranice kdysi a nyní
LISTOPAD		
8	Čít. str. 53–60	Karel Čapek: R. U. R. Vítězslav Nezval: Edison
	LV str. 20–22	K. Čapek, V. Nezval; utopie; drama, scénické poznámky, replika; vědecko-fantastická literatura; pásmo, enumerace, avantgarda; sdružený rým význam vědy, vynálezů a nových objevů pro člověka – možnost jejich zneužití
	Čít. str. 61	Carsten-Peter Warncke: O Picassovi P. Picasso diskuse o dojmech z obrazu: „Své figury maluji tak, jak o nich přemýšlím, ne jak je vidím.“
9	Čít. str. 62–65	Karel Čapek: My versus já Albert Einstein: Jak vidím svět Samuel Beckett: Co bych dělal...
	LV str. 22–26	A. Einstein, S. Beckett; esej; lyrický mluvčí povšechné „my“ a zavazující, konkretizující „já“; společensví a osobnost – jejich vzájemné ovlivňování, postavení menšin; úloha peněz
10	Čít. str. 66–71	Kamil Bednář: Samotář, myslící na osud lidstva Robinson Jeffers: Pastýřka putující k dubnu Robinson Jeffers: Hřebeč grošák
	LV str. 26–29	K. Bednář, R. Jeffers; elegie; nepravidelný nerýmovaný verš Jeffersův osobitý a citlivý vztah k přírodě, pozoruhodný vztah k ženě; záporný vztah k moderní civilizaci; posmívání děti bezbranné Klárce a její sebeobětování; krutost muže (opilce) a utrpení jeho ženy (hrdý indiánské mišenky) a dcery
11	Čít. str. 72–79	Trygve Gulbrandsen: Není jiné cesty Boris Pasternak: Vít
	LV str. 29–31	T. Gulbrandsen, B. Pasternak; rozdíl mezi románem a povídkou, sága, epizoda; slohový postup vyprávěcí a popisný; postavy hlavní a vedlejší; personifikace, neologismus, básnické přirovnání statečnost, hrdinství, altruismus – příklady ze života nebo z literatury; co znamená „žít v souladu se svým svědomím“; diskuse: chápání smrti jako součásti života, cena života vlastního i života druhých
PROSINEC		
12	Čít. str. 80–85	Ernest Hemingway: Stařec a moře Paul Verlaine: Moře je chrámem krás
	LV str. 31–33	E. Hemingway; P. Verlaine (prokletí básníci); metafora, fabule, básnické prostředky v próze, prostředí děje – děj hlavní a vedlejší diskuse: nezdolná vůle, vytrvalost, houževnatost, snaha překonat sám sebe
13	Čít. str. 86–92	Romain Rolland: Okouzlená duše Guillaume Apollinaire: Mhouřím víčka...
	LV str. 33, 34	R. Rolland; román; milostná lyricko-epická báseň, rytmus, zvukomalebnost, hudebnost, interpunkce, přesahy; přednes diskuse: právo dítěte znát své rodiče; tolerance současné společnosti k osamělým matkám; nesmyslnost hodnocení člověka podle původu; formulace dojmů z básně

14	Čít. str. 93–98	Čingiz Ajtmatov: Džamila Anna Achmatovová: Z východního zápisníku
	LV str. 34–36	Č. Ajtmatov, A. Achmatovová; novela, próza, ich-forma, er-forma, zápletka; opakování: básnické prostředky, slohové postupy, rozdíl mezi prózou a poezií; lyrický mluvčí; opakování, epická báseň, básnické přirovnání, básnický přívlastek, rým formulace názorů na „hloupý žert“, na omluvu; rozdíl mezi náhodným a trvalým vztahem; odpovědnost, láska, přátelství
LEDEN		
15	Čít. str. 99–104	Ludvík Aškenazy: Co je lepší? Ivan Diviš: Evo, Evo, miloval jsem vás
	LV str. 36–38	L. Aškenazy, I. Diviš; fabule, symboly, symbolické obrazy, volná reprodukce; lyrický mluvčí, básnické figury diskuse: 2. světová válka, hrůzy holokaustu; příklady současných konfliktů ve světě; současná nacionalistická a rasistická sdružení
16	Čít. str. 105–111	Richard David Bach: Racek Paulo Coelho: Alchymista Léon Felipe: Bratře, je tvoje všechno jmění
	LV str. 39–41	R. D. Bach, P. Coelho, L. Felipe; alegorie, vnitřní charakteristika; verš, rytmus, rým, autorský jazyk osudy výjimečných jedinců, odmítání myšlenek a činů, které přesahují chápání současníků
17	Čít. str. 112–117	Bohumil Hrabal: Kain Bohuslav Reynek: Prosba poslední
	LV str. 41–44	B. Hrabal, B. Reynek; existencialismus, elegie, leitmotiv, kontrast, obrazná básnická vyjádření, jazyk; lyrika, lyrický mluvčí krutost náhodné smrti v době právě nastalého míru – soucit, „rána z milosti“; formulace pocitů: soucit s umírajícím vojákem versus pocity při zabíjení v akčních filmech; žebříček vašich nejdůležitějších hodnot v životě; postoj lyrického mluvčího k životu a smrti v Reynkově básni
18	Čít. str. 118–123	John Steinbeck: Toulky s Charleym Carl Sandburg: Mrakodrap
	LV str. 44–46	J. Steinbeck, C. Sandburg; román, cestopis, epizoda, dialog, lyrický popis – líčení prostředí; personifikace, verš diskuse: hodnocení přístupu k životu – neschopnost být šťastný; smysluplnost života, kouzlo cestování
ÚNOR		
		Časová rezerva
19	Čít. str. 124–129	Alexandr Soženicy: Ve vyšším zájmu Karel Kryl: Zkouška dospělosti
	LV str. 46–49	A. Solženicy, K. Kryl; beletrie, fabule, interpretace, literární brak (kýč), ich-forma, er-forma, literární klasik; píseň, rým, personifikace, enumerace lidská lhostejnost, její příčiny a důsledky; představa o vlastní budoucnosti – srovnání s básní K. Kryla
20	Čít. str. 130–136	George Orwell: 1984 Paul Eluard: Svoboda
	LV str. 49–51	G. Orwell, P. Eluard; utopie, antiutopie, román; refrén, enumerace, básnické figury svoboda a totalitní moc deformující vztah lidí k realitě a jejich myšlení; diskuse o svobodách v demokratické společnosti

BŘEZEN

21	Čít. str. 137–144	Karel Pecka: Motáky nezvěstnému Václav Havel: Dopisy Olze Svatopluk Karásek: Podobnoství o zrně a kóukolu
	LV str. 51–54	K. Pecka, V. Havel, S. Karásek; vypravěč, životopis, er-forma, interpretace, samizdatová literatura; metafora, strofa svoboda slova, atmosféra celospolečenského strachu, vykonstruované politické procesy, vnitřní exil; možnost předjetí opakování takových situací
22	Čít. str. 145–149	Míroslav Klivar: Kamínek v mozaice lepšího lidství Táňa Fischerová: Slunce pro děti Jan Zahradníček: Co zpíval kos zatčenému
	LV str. 55, 56	M. Klivar, T. Fischerová, J. Zahradníček; básnické figury, kontrast příklady osobností nespravedlivě odsouzených v potických procesech
23	Čít. str. 150–155	Ludvík Vaculík: Sekyra František Listopad: Tesklivost
	LV str. 57–59	L. Vaculík, F. Listopad; román, samizdatová literatura, vypravěč; lyrika a epika, lyrický mluvčí, rým, metafora, básnické figury (apostrofa) násilná kolektivizace; proměny lidí v období totality, proměna vztahu rodiče – děti, vztahu mezi manželi, srovnání s dneškem; důvody počáteční přitažlivosti myšlenek komunistické ideologie i pro některé poctivé lidi
24	Čít. str. 156–160	Milan Kundera: Žert Vladimír Holan: La belle dame sans merci
	LV str. 59–61	M. Kundera, V. Holan; román; básnické figury, kontrast, neologismus, lyrický mluvčí za totality i nevinný žert mohl způsobit lidskou tragédii; útek a jeho nebezpečí; jiná řešení kritických situací
DUBEN		
25	Čít. str. 161–166	Pavel Tigrid: Kapesní průvodce inteligentní ženy po vlastním osudu Seamus Heaney: Žena z pobřeží
	LV str. 62–64	P. Tigrid, S. Heaney; literatura faktu, samizdatová literatura, dialog; motto, literární druh diskuse: emigrace politická a ekonomická, ilegální přechody hranic, dlouhodobé rozdělení rodin
26	Čít. str. 167–173	Jaroslav Seifert: Diamantová monstrece Jaroslav Seifert: Byla to chvíle světla... Jaroslav Seifert: Rozhovor
	LV str. 64–66	J. Seifert, životopis; neologismus, motto; básnické figury, lyrický mluvčí, personifikace, lyrika, dialog, verš autobiografické vyprávění, první lásky dříve a nyní
27	Čít. str. 174–179	Jesus Christ Superstar (text Tima Rice přebásnil Michael Prostějovský)
	LV str. 66–70	L. Smoljak, Z. Svěrák: Vražda v salónním coupé L. Smoljak, Z. Svěrák: Němý Bobeš E. Ionesco: Plešatá zpěvačka muzikál, adaptace literárního díla; autorské divadlo, absurdní drama působení „živého“ divadelního představení; diskuse na základě vlastních poznatků z návštěv různých divadel
28	Čít. str. 180–184	Ephraim Kishon: Inkognito v Praze Jiří Kolář: Mezi tupci Jan Rejžek: Operace Jan Burian: Zubař
	LV str. 70–73	E. Kishon, J. Kolář, J. Rejžek, J. Burian; povídka, pointa, humor, komika, vypravěč, sestavení osnovy; experimentální poezie, báseň; nonsensová poezie diskuse: význam humoru pro člověka

KVĚTEN – ČERVEN

29	Čít. str. 185–191	Ladislav Mňačko: Někdo mě chce zabít Lubomír Feldek: Úzkost'
	LV str. 73–75	L. Mňačko, L. Feldek; ich-forma, er-forma, vypravěč; lyrika, lyrický mluvčí diskuse: strach, jeho příčiny, formy, vliv na chování člověka
30	Čít. str. 192–196	Jáchym Topol: Sestra Jiří Dědeček: O panáku fackovacím
	LV str. 75–78	J. Topol, J. Dědeček; neologismus, próza, postmoderna; sonet, rým, pointa, lyrický mluvčí, autorský jazyk diskuse: technika a její nebezpečí, příčiny a příklady selhání; možnosti ochrany před podobnými tragédiemi; nebezpečnost náboženských sekt; jak se ubránit jejich vlivu, vlastní zkušenosti
31	Čít. str. 197–202	Leo Rosten: Pan Kaplan roztíná gordický uzel Miroslav Holub: Stručná úvaha o smíchu
	LV str. 78–80	Jiří Dědeček: Ondatra L. Rosten, M. Holub; román, humor, komika; báseň, humor autorská náročnost překladu jazykové komiky; osobní zkušenosti z komunikace s rodilými mluvčími; smysl pro humor; schopnost člověka dělat si legraci sám ze sebe
		Časová rezerva

Poznámky:

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

OČEKÁVANÉ VÝSTUPY
KLÍČOVÉ KOMPETENCE
HODNOCENÍ ŽÁKŮ

Metodická podpora pro realizaci pojetí a cílů RVP ZV
s učebnicemi ALTER

OČEKÁVANÉ VÝSTUPY RVP ZV

ve vzdělávacím oboru **Český jazyk a literatura** budované prostřednictvím učebnic ALTER pro 2. stupeň ZŠ a příslušné ročníky víceletých gymnázií

Očekávané výstupy jsou v RVP ZV uvedeny souhrnně pro celý 2. stupeň. V níže uvedeném textu naleznete přehled, jak požadavky RVP ZV korespondují s rozložením učiva v učebnicích českého jazyka a literární výchovy ALTER. Tyto učebnice již od svého vzniku předpokládají odklon od tradičních postupů ve výuce (výklad – pamětné osvojení – vyzkoušení) a umožňují žákům **osvojit si strategii učení**; tedy nikoliv hotové poznatky, ale cestu, kterou k nim lze pozorováním, srovnáváním, zobecňováním, vyvozováním závěrů dojít. Tato cesta je nepochybně důležitější než množství pamětně osvojených termínů či pouček a jejím uplatněním lze plnit nejenom očekávané výstupy RVP ZV, ale i obecnější cíle a postupně rozvíjet klíčové kompetence; **učivo se tak stane prostředkem k dosahování cílů RVP ZV, nikoliv samoučelným cílem**. Pokud bude škola využívat i elektronické učebnice v podobě výukových programů (ať pro learning, teaching nebo pro oba uvedené způsoby; viz str. 66 až 70 této publikace), posílí tím významně vnitřní motivaci a zainteresovanost žáků a přispěje k rozvoji jejich celkové funkční gramotnosti. Rozbor možností, jak ve výuce češtiny podle učebnic ALTER budovat klíčové kompetence, naleznete na str. 55 až 61 této publikace.

Očekávané výstupy pro 2. stupeň ZŠ (citace z dokumentu RVP ZV) – černá kurzíva; odkazy na učebnice ALTER – modrý text.

I. Komunikační a slohová výchova

žák

- *odlišuje ve čteném nebo slyšeném textu fakta od názorů a hodnocení, ověřuje fakta pomocí otázek nebo porovnáváním s dostupnými informačními zdroji*

Uvedený výstup lze realizovat prací se všemi díly učebnic češtiny ALTER pro 6. až 9. ročník. Učebnice jsou metodicky i graficky postaveny na vyhledávání faktů ve čteném textu, na jejich ověřování a výběru těch, které jsou pro řešení daného úkolu vhodné. Odlišování faktů od názorů a hodnocení lze procvičovat např. v druhých dílech učebnic **Český jazyk 9** na str. 61, 64 (Mediální výchova – lze využít i jako průřezové téma, Zpráva a komentovaná zpráva) a **Český jazyk 8** na str. 60, 73 (Publicistika a zpravodajství).

- *rozlišuje subjektivní a objektivní sdělení a komunikační záměr partnera v hovoru*
K rozlišování subjektivního a objektivního sdělení a komunikačního záměru partnera lze využít např. následující učivo v učebnicích **Český jazyk 6**, 2. díl na str. 3 až 12 a **Český jazyk 9**, 2. díl na str. 52, 53 aj.

- *rozpoznává manipulativní komunikaci v masmédiích a zaujímá k ní kritický postoj*
Rozpoznávat manipulativní komunikaci v masmédiích a zaujímat k ní kritický postoj se žáci učí např. v druhých dílech učebnic **Český jazyk 8** na str. 60 až 71 a **Český jazyk 9** na str. 57 až 64 aj.

- *dorozumívá se kultivovaně, výstižně, jazykovými prostředky vhodnými pro danou komunikační situaci*

Aby se žák učil kultivovanému dorozumívání, aby užíval výstižné jazykové prostředky vhodné pro danou komunikační situaci, k tomu může sloužit např. učivo v druhých dílech učebnic **Český jazyk 6** na str. 5 až 10; **Český jazyk 8** na str. 16 až 21; **Český jazyk 9** na str. 52 až 53 aj.

- *odlišuje spisovný a nespisovný projev a vhodně užívá spisovné jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru*
Realizace tohoto výstupu by měla být prováděna citlivě, abychom nevyprovokovali odmítavou reakci; teenageři mají „svůj jazyk“, který je pro ostatní málo srozumitelný a plný obhroublých výrazů (oni z toho časem „vyrostou“ a není třeba „lámat nad nimi hůl“ nebo se nechávat jejich výroky vyprovokovat). Do hovorové češtiny (která je součástí spisovného jazyka) proniká stále více výrazů i tvarů z obecné češtiny a v médiích je často hovorový jazyk užíván i v tištěné podobě; běžnými se v tištěných médiích stávají některé nepisovné tvary (např. můžu, můžou). Všechny díly učebnic Českého jazyka i Čítanek a sešitů Literární výchovy ALTER pro 6. až 9. roč. umožňují tříbit jazyk žáků. Autoři učebnic věří, že při citlivém přístupu a při velké dávce tolerance se nakonec toto úsilí u většiny žáků zúročí.
- *v mluveném projevu připraveném i improvizovaném vhodně užívá verbálních, nonverbálních i paralingválních prostředků řeči*
Paralingvistika studuje formální stránku řeči; analyzuje např. vlastnosti hlasu, artikulaci, tempo a melodii řeči apod.; vhodné učivo naleznete např. v učebnici **Český jazyk 8**, 2. díl na str. 20 (Zahrajte si simulační hry); **Český jazyk 9**, 2. díl na str. 52 až 55 (Mluvené jazykové projevy).
- *zapojuje se do diskuse, řídí ji a využívá zásad komunikace a pravidel dialogu*
Úkoly a cvičení, při nichž se žák zapojuje do diskuse, učí se ji řídit, učí se využívat a ctít zásady komunikace a pravidla dialogu, jsou např. v učebnicích **Český jazyk 8**, 2. díl na str. 55 až 57; **Český jazyk 9**, 2. díl na str. 54 až 56 (diskuse, debata, polemika), str. 61 až 64.
- *využívá základy studijního čtení – vyhledá klíčová slova, formuluje hlavní myšlenky textu, vytvoří otázky a stručné poznámky, výpisky nebo výtah z přečteného textu; samostatně připraví a s oporou o text přednese referát*
Pro každodenní samostatnou práci jsou úkoly ve všech učebnicích češtiny ALTER sestaveny tak, aby žáci mohli využívat základy studijního čtení, aby byli nuceni vyhledávat klíčová slova, formulovat hlavní myšlenky textu, vytvořit otázky a zapsat si stručné poznámky. Učivo k tomu poskytují např. učebnice **Český jazyk 6**, 2. díl na str. 22 až 50; **Český jazyk 7**, 2. díl na str. 29 až 49; **Český jazyk 8**, 2. díl na str. 35 až 47, 52; **Český jazyk 9**, 2. díl na str. 12 až 50; v těchto druhých dílech se žáci učí i formálním pravidlům pro psaní výpisků a výtahů z přečteného textu, učí se vybírat klíčová slova, samostatně si připravit poznámky a podle nich přednést referát. Tato forma připraveného referátu by měla nahradit i dřívější způsoby zkoušení, a to nejenom v českém jazyce.
- *uspořádá informace v textu s ohledem na jeho účel, vytvoří koherentní (soudržný) text s dodržováním pravidel mezivětného navazování*
V částech prvních dílů učebnic češtiny ALTER, v nichž se vyvozuje nová látka, jsou zadání úkolů sestavena tak, že od žáků vyžadují, aby vyhledali, vybrali a uspořádali informace, které jsou potřebné pro doplnění textu nebo pro vypracování úkolu. Také v druhých dílech jsou cvičení zaměřena na sestavování textů s ohledem na jejich účel, např. **Český jazyk 6**, 2. díl na str. 12; **Český jazyk 7**, 2. díl na str. 29 až 49; **Český jazyk 8**, 2. díl na str. 11, 38, 41; **Český jazyk 9**, 2. díl na str. 12, 39 až 41, 54 aj. K vytvoření koherentního textu a k dodržování pravidel mezivětného navazování jsou žáci vedeni např. v učebnicích **Český jazyk 8**, 1. díl na str. 53 až 97; **Český jazyk 9**, 2. díl na str. 55 až 108 (Zvláštnosti výstavby vět, Výpovědní funkce vět, Pořádek slov ve větě, Druhy významových poměrů mezi větami souřadně spojenými aj.).

- využívá poznatků o jazyce a stylu ke gramaticky i věcně správnému písemnému projevu a k tvořivé práci s textem nebo i k vlastnímu tvořivému psaní na základě svých dispozic a osobních zájmů

K tvořivé práci s textem i k vlastnímu tvořivému psaní na základě svých dispozic a osobních zájmů jsou vhodná cvičení např. v učebnicích **Český jazyk 6**, 2. díl na str. 29 až 53; **Český jazyk 7**, 2. díl na str. 29 až 49; **Český jazyk 8**, 2. díl na str. 29, 50, 58 aj.; **Český jazyk 9**, 2. díl na str. 9 až 55; průběžná cvičení jsou i ve všech prvních dílech učebnic **Český jazyk 6** až **9**.

II. Jazyková výchova

žák

- spisovně vyslovuje česká a běžně užívaná cizí slova

Spisovnou výslovnost českých i běžně užívaných cizích slov si mohou žáci procvičovat např. v učebnicích **Český jazyk 6**, 1. díl na str. 147 až 158; **Český jazyk 8**, 1. díl na str. 118 až 138; **Český jazyk 9**, 1. díl na str. 122 až 125, 166 až 168 a na CD-ROMech **Český jazyk 6** a **Český jazyk 7** (viz obsahy CD-ROMů na str. 71 až 77 této publikace).

- rozlišuje a příklady v textu dokládá nejdůležitější způsoby obohacování slovní zásoby a zásady tvoření českých slov, rozpoznává přenesená pojmenování, zvláště ve frazémeh

S nejdůležitějšími způsoby obohacování slovní zásoby, se zásadami tvoření českých slov se žáci seznamují např. v učebnicích **Český jazyk 6**, 1. díl na str. 15 až 31; **Český jazyk 7**, 1. díl na str. 168 až 185; **Český jazyk 8**, 1. díl na str. 104 až 122; **Český jazyk 9**, 1. díl na str. 157 až 164. V učebnici **Český jazyk 7**, 1. díl na str. 151 až 163 se žáci učí rozpoznávat přenesená pojmenování, zvláště ve frazémeh, a poučení vždy – i ve všech ostatních oblastech – dokládat příklady z textu. Zásobníky cvičení poskytují i CD-ROMy **Český jazyk 6** a **Český jazyk 7**.

- samostatně pracuje s Pravidly českého pravopisu, se Slovníkem spisovné češtiny a s dalšími slovníky a příručkami

Žáci jsou průběžně ve všech dílech učebnic češtiny ALTER vedeni k tomu, aby samostatně pracovali s Pravidly českého pravopisu, se Slovníkem spisovné češtiny a s dalšími slovníky a příručkami. Problém vidíme v tom, že tato možnost je žákům často upírána při diktátech, testech a jiných způsobech prověřování. Podle metodických doporučení pro práci s učebnicemi ALTER by i v těchto případech měli žáci mít možnost s uvedenými příručkami pracovat (samozřejmě pouze v daném časovém limitu). Zatímco při přijímacích testech z matematiky žáci mají k dispozici jak Tabulky, tak i kalkulačku, při testech z češtiny PČP ani SSČ ve většině případů k dispozici nemají; ptejme se, proč tomu tak je a zda je tato praxe v souladu s budováním potřebných kompetencí. Poučení o obsahu PČP, SSČ a dalších slovníků a o způsobech jejich užívání je uvedeno např. v učebnici **Český jazyk 6**, 1. díl na str. 7 až 14.

- správně třídí slovní druhy, tvoří spisovné tvary slov a vědomě je používá ve vhodné komunikační situaci

Učivo pro třídění slovních druhů, tvoření spisovných tvarů slov a jejich vědomé užívání ve vhodných komunikačních situacích naleznete např. v učebnicích ALTER **Český jazyk 6**, 1. díl na str. 32 až 49 a str. 99 až 146; **Český jazyk 7**, 1. díl na str. 19 až 90; **Český jazyk 8**, 1. díl na str. 123 až 160; **Český jazyk 9**, 1. díl na str. 112 až 144; k činnostnímu procvičování tohoto učiva slouží všechny třetí díly učebnic češtiny ALTER. K činnostnímu osvojení tohoto výstupu významnou měrou přispívají i CD-ROMy **Český jazyk 6** a **Český jazyk 7** (viz str. 71 až 77 této publikace).

- *využívá znalostí o jazykové normě při tvorbě vhodných jazykových projevů podle komunikační situace*
 Vyučující dbá průběžně při práci s činnostně zaměřenými cvičeními ve všech dílech učebnic českého jazyka ALTER pro 6. až 9. ročník, aby žáci tvořili vhodné jazykové projevy a podle komunikační situace využívali znalostí o jazykové normě. Námětů pro tyto činnosti je v **prvních, druhých i třetích dílech** učebnic Český jazyk 6 až 9 velké množství, takže je nutno z nich přiměřeně možností žáků vybírat.
- *rozlišuje významové vztahy gramatických jednotek ve větě a v souvětí*
 Zásobníkem pro rozlišování významových vztahů gramatických jednotek ve větě a v souvětí jsou činnostně zaměřená cvičení např. v učebnicích **Český jazyk 6**, 1. díl na str. 50 až 98; **Český jazyk 7**, 1. díl na str. 5 až 18 a str. 92 až 150; **Český jazyk 8**, 1. díl na str. 9 až 103; **Český jazyk 9**, 1. díl na str. 5 až 111 a také ve výukových programech na CD-ROMech **Český jazyk 6** a **Český jazyk 7**.
- *v písemném projevu zvládá pravopis lexikální, slovtvorný, morfologický i syntaktický ve větě jednoduché i souvětí*
 Strukturovaný přehled o nácvičku pravopisu v učebnicích ALTER naleznete v prvním dílu učebnice **Český jazyk 9** na str. 152; procvičování pravopisu jsou věnovány **třetí díly** učebnic **Český jazyk 6** až **9** a také výukové programy na CD-ROMech **Český jazyk 6** a **Český jazyk 7**.
- *rozlišuje spisovný jazyk, nářečí a obecnou češtinu a zdůvodní jejich užití*
 Praktická cvičení pro rozlišování spisovného jazyka, nářečí a obecné češtiny naleznete např. v učebnicích **Český jazyk 6**, 1. díl na str. 5 až 6; **Český jazyk 8**, 1. díl na str. 161 až 165; **Český jazyk 9**, 1. díl na str. 171 až 173 a na CD-ROMech **Český jazyk 6** a **Český jazyk 7**.

Poznámky:

III. Literární výchova

žák

- *uceleně reprodukuje přečtený text, jednoduše popisuje strukturu a jazyk literárního díla a vlastními slovy interpretuje smysl díla*

Možnosti pro ucelenou reprodukci přečteného textu poskytují všechny ukázky v **Čítankách ALTER pro 6. až 9. roč.**; jednotlivé činnostně zaměřené úkoly k ukázkám přináší tištěné sešity **Literární výchova pro 6. až 9. roč.** a jsou i součástí CD-ROMů **Literární a estetická výchova 6 až 9.**

Popis struktury a jazyka literárního díla mohou žáci provádět podle následujících zdrojů informací:

LV 6 Přehledy – str. 1 až 4 a str. 59 až 71;

LV 7 Přehledy – str. 1 až 3 + Slovníčky – str. 70 až 80 a další úkoly;

LV 8 Přehledy – str. 83, 84 + Slovníčky a Přehledy – samostatná příloha k LV 8;

LV 9 Přehledy – str. 2, 3 + Slovníčky a Přehledy – samostatná příloha k LV 9.

Výše uvedené Slovníčky a Přehledy žáci využívají průběžně jako zdroj informací.

- *rozpoznává základní rysy výrazného individuálního stylu autora*

Na ukázkách z Čítanek ALTER se žáci učí rozpoznávat základní rysy výrazného individuálního stylu autora; konkrétní úkoly naleznete např. v **LV 6** na str. 44: srovnání jazyka O. Pavla (moderní povídka Jak jsme s tatínkem servírovali úhořům) s jazykem cestopisů K. Čapka. Dále pak např. na str. 76: Zábavné úkoly (rozlišování ukázek podle charakteristického autorského stylu). Jednotlivé úkoly prolínají všemi sešity **LV pro 6. až 9. roč.** a jsou i součástí CD-ROMů **Literární a estetická výchova 6, 7, 8 a 9.**

- *formuluje ústně i písemně dojmy ze své četby, návštěvy divadelního nebo filmového představení a názory na umělecké dílo*

K ústnímu i písemnému formulování dojmů z vlastní četby, z návštěv divadelního nebo filmového představení a k vyjadřování vlastních názorů na umělecká díla slouží zadání ve všech sešitech **LV pro 6. až 9. roč.** Konkrétně např. porovnání: četba – film, **LV 6** na str. 49: A. Marshall, Už zase skáču přes kaluže; **LV 8** na str. 57: E. A. Poe, Vznik básně Havran, Filozofie básnické skladby; **LV 9** v blocích *Doporučujeme vám* jsou uvedeny i webové adresy českých divadel; Drama, libreto, např. v **LV 9** na str. 13: B. Martinů opera Julieta – libreto podle divadelní hry G. Neveuxe; Divadlo, film viz níže. Vhodné činnosti realizace nabízejí i CD-ROMy **Literární a estetická výchova 6, 7, 8 a 9.**

- *tvorí vlastní literární text podle svých schopností a na základě osvojených znalostí základů literární teorie*

K tvorbě vlastních literárních textů podle svých schopností a na základě osvojených znalostí základů literární teorie mají žáci příležitost zejména při práci s CD-ROMy **Literární a estetická výchova 6 až 9**, kde nejsou omezováni místem jako v tištěných sešitech a psaní na počítači je pro ně atraktivnější mimo jiné i proto, že počítač sám koriguje základní pravopis, a příležitost k tvorbě tak mají i ti žáci, pro něž je nejistota v pravopise, případně velmi nekvalitní až nečitelné písmo, určitou bariérou. K vlastní tvorbě jsou žáci vedeni i ve všech tištěných sešitech **LV pro 6. až 9. roč.**, viz např. zadání ze sešitu **LV 6** na str. 57 (*Připravte si vyprávění o neobvyklé, humorné či poučné příhodě.*); na str. 41 (*Pokuste se napsat krátkou cestopisnou črtu o svém zajímavém cestování.*); dále např. na str. 9 (*Vymyslete si pokračování příběhu tak, že*

v něm objasníte, proč se kapitán bál jednonohého námořníka.); na str. 7 (Zdramatizujte celý příběh, vytvářejte dialogy.) apod.

- rozlišuje literaturu hodnotnou a konzumní, svůj názor doloží argumenty

Žáci si prostřednictvím Čítanek i sešitů Literární výchovy ALTER tříbí svůj vkus, úkoly podněcují k vyjadřování a obhajobě vlastních názorů, k uvádění argumentů i protiargumentů; konkrétně viz např. **LV 8** – v závěru každé lekce jsou úkoly typu: *Čím vás tato lekce obohatila? Co vám tato lekce přinesla? Co si z dnešní lekce odnášíte? V čem pro vás byla tato lekce přínosem? Zhodnoťte přínos této lekce.*

LV 9 – v závěru každé lekce jsou úkoly typu: *Přemýšlejte nad některými náměty vyplývajícími z této lekce, dále např. na str. 36: Co si představujete pod označením „hloupý žert“? Jaký význam má pro člověka láska? Čím je pro vás přátelství? U některých lekcí jsou uvedeny odkazy na zajímavou a hodnotnou četbu, hudební a divadelní díla, filmy apod., konkrétně např. *Můžete si přečíst v LV 9* na str. 26, 30, 32, 34, 36 a dalších.*

- rozlišuje základní literární druhy a žánry, porovná je i jejich funkci, uvede jejich výrazné představitele

- uvádí základní literární směry a jejich významné představitele v české a světové literatuře

V **Literární výchově 6 až 9** ALTER pracují žáci s literární teorií ve dvou úrovních (studijní a uživatelské); rozlišují základní literární druhy a žánry, porovnávají je i jejich funkci a dokáží uvést jejich výrazné představitele, a to buď pamětně – v úrovni studijní, nebo ze zdrojů informací (podle Slovníčků a Přehledů, které jsou součástí tištěných i elektronických učebnic) – v úrovni uživatelské. Konkrétně např. v **LV 6: Přehledy** – str. 59; **Osnova** – str. 1 a odkazy na práci s nimi v zadáních. Zdroje těchto informací jsou uvedeny v prvním bodě spolu se strukturou literárního díla (Přehledy, Slovníčky). Další příklady konkrétního užití – např. současná literatura v učebnicích ALTER: **LV 9** na str. 39: R. D. Bach, Racek + **Čít. 9** na str. 105; v **LV 9** na str. 40: P. Coelho, Alchymista + **Čít. 9** na str. 108; v **LV 9** na str. 41, 42: B. Hrabal, Kain + **Čít. 9** na str. 112 a mnoho dalších.

- porovnává různá ztvárnění téhož námětu v literárním, dramatickém i filmovém zpracování

Učivo, jehož prostřednictvím se žáci učí porovnávat různá ztvárnění téhož námětu v literárním, dramatickém i filmovém zpracování je součástí např. **Čít. 6** na str. 99: A. Jirásek, Lucerna, výstup 10 a rozbor v **LV 6** na str. 32, 33; dále v **LV 7** na 3. str. obálky (Poučení o filmu) a na str. 47: Zdeněk Svěrák, Obecná škola (technický filmový scénář) + **Čít. 7** na str. 140 (Obecná škola: scénář obrazu 33 – Ve třídě); **Čít. 7** na str. 149: E. Vrchlická, Romeo a Julie (převyprávěno – próza) a na str. 154: W. Shakespeare Romeo a Julie (drama) + porovnání obsahově stejných částí ve dvojím provedení + úkoly pro samostatnou práci žáků k témuž v **LV 7** na str. 55, 56. **Čít. 7** na str. 62 až 70: J. Zeyer, Radúz a Mahulena (jednání 1. a 2.) + **LV 7** na str. 24, 25; **Čít. 8** na str. 81 až 87: Molière, Hraběnka z Nouzova (komedie), výstup 1 až 10; **LV 8** na str. 35, 36; **Čít. 9** na str. 53 až 59: K. Čapek, RUR + **LV 9** na str. 20, 21; **Čít. 9** na str. 174 až 178: text T. Rice přebásnil M. Prostějovský, Jesus Christ Superstar + **LV 9** na str. 66, 67; Divadelní tvorba, autorské divadlo, absurdní drama. Úryvky z divadelních her: Smoljak, Svěrák, Vražda v salonním kupé, Němý Bobeš; E. Ionesco, Plešatá zpěvačka.

- vyhledává informace v různých typech katalogů, v knihovně i v dalších zdrojích

Učební materiály ALTER pro Literární výchovu umožňují rychlé a efektivní vyhledávání informací v Přehledech a Slovníčcích autorů a pojmů. Žáci jsou v každé lekci soustavně vedeni

k práci s těmito zásobníky informací konkrétními odkazy, např.: *Podle slovníčku doplňte...; Heslo/termín si vyhledejte ve slovníčku a uvedené informace vyjádřete vlastními slovy.* Velkým zdrojem a zásobníkem informací jsou CD-ROMy **Literární a estetická výchova 6 až 9**, obsahují např. upoutávky na knihovny a jejich internetové katalogy, monografie, encyklopedie a další webové adresy.

Připravované **CD-ROMy Literární a estetická výchova 6, 7, 8 a 9** jsou rozšířenou elektronickou variantou tištěných sešitů **Literární výchova 6 až 9** a jejich součástí je i výukový program. Mají nadpředmětový charakter, propojují vzdělávací obor **Český jazyk a literatura** s oblastí **Umění a kultura**. Tyto CD-ROMy obsahují např. úkoly pro práci s textem, ukázky různých interpretací literárních děl (včetně audio a videoukázek), umožňují tvořivé činnosti žáků, např. zpracování úkolů v podobě esejů, přinášejí výukový program na procvičování základů literární teorie a historie (práce se slovníčky a přehledy), poučení o literárních druzích a žánrech. Audiopřílohy obsahují mimo jiné i dokumentární záznamy autorských čtení a přednesů spisovatelů a básníků. Světem výtvarného umění provedou žáky obrazové přílohy. Tato elektronická učebnice má propojení na internet a jeho prostřednictvím nabídne např. odkazy na procházky světovými galeriemi, knihovnami apod.

(CD-ROM Literární a estetická výchova 6 – předpokládaný termín vydání: počátek roku 2007)

Poznámky:

KLÍČOVÉ KOMPETENCE RVP ZV

Úvod k budování klíčových kompetencí na 2. stupni ZŠ a v příslušných ročnících víceletých gymnázií

V následujícím přehledu jsme se pokusili rozvinout jednotlivé klíčové kompetence, které patří podle RVP ZV k cílům základního vzdělávání, a upozornit při tom na některé metody, návody, poznámky a učivo v učebnicích ALTER, které budování kompetencí umožňují.

Každý pedagog ví, že klíčové kompetence – kompetence pro život – se nedají vyložit, odpřednášet nebo naučit z učebnice nazpaměť, že není možno je vyzkoušet ani oznámkovat. Musí se pěstovat cílevědomě při každodenních činnostech, a to bude od vyučujících vyžadovat změnu strategie vyučování. Demokratizace vyučovacího procesu vyžaduje změny postojů a rolí vyučujícího ve vztahu k žákovi: od autoritativních, zaměřených na frontální výuku, k podněcujícím, zaměřeným na vztah ke vzdělávajícímu se jedinci. Pro vytváření nových postojů může být podnětné, zamyslíme-li se nad citací z článku J. Šturmy: Není nenadaných dětí (Učitelství č. 6 z února 2006).

„...Pokud čtenáře napadá, že tyto utopické názory jsou uplatnitelné pouze mezi mimořádně nadanými žáky, pak podotýkám, že začíná převládat domněnka o specifčnosti talentu každého jednotlivce...“

Je na učiteli, aby odhalil možnosti svých žáků, aby nabídl každému takový program, v němž bude moci žák pracovat na své osobní maximum a být při tom úspěšný. Úspěch vyvolá v každém člověku vysoký stupeň uspokojení. Pro žáky je to silný motivační činitel, který je téměř nezávislý na objektivní úrovni měřitelného a srovnatelného výkonu.

Akceptujeme tedy myšlenku, že budování klíčových kompetencí ve vyučovacím předmětu Český jazyk a literatura na 2. stupni základních škol je nezávislé **na objektivní úrovni měřitelného a srovnatelného výkonu žáků**. Přijmout hledisko, že rozvíjení kompetencí je důležitější než množství mechanicky pamětně osvojených vědomostí, nebude pro mnoho pedagogů jednoduché. Boří se tím základy, na nichž byla výuka ve školách postavena (vyložit – naučit – vyzkoušet), všem žákům stejně (stejně množství učiva, stejná hloubka osvojení, stejné metody, stejná hodnotící kritéria).

To samozřejmě neznamená, že se žáci ve škole nebudou učit, že nebudou ve vyučovací hodině pracovat. Právě naopak, při soustavné intenzivní a efektivní **samostatné práci** každého jedince, případně skupin, se budují a rozvíjejí především klíčové kompetence. V tom mohou učitelé pomoci učebnice, které jsou metodicky i graficky zpracované tak, aby vytvářely pro takovou práci vhodné podmínky; učebnice, které umožní žákům základních škol osvojovat si učivo českého jazyka jak na úrovni maximální, nazvěme ji pro tento text třeba **studijní**, tak i na úrovni řekněme **uživatelské**. Na webových stránkách www.alter.cz si můžete prohlédnout **metodický list** nazvaný **Návrh nové metodiky hodnocení žáků**, který již v roce 2000 předjímal některé změny, které jsou nyní součástí cílů RVP ZV, tj. zvolit způsoby hodnocení zaměřené na individualitu žáka, na jeho osobnostní rozvoj, při nichž nedochází ke stresu, přetěžování a k demotivaci žáků s **„jinou specifností talentu“** (viz též lektorské připomínky tamtéž).

Stres a přetěžování bývají doprovázeny pocitem ohrožení. Žáci, kteří na 2. stupni zjistí, že se „ztratili“, že nerozumějí tomu, o čem vyučující mluví, že není v jejich silách všechno si zapamatovat, že nemají šanci na úspěch, velmi brzy ztratí motivaci pokusit se o cokoliv. A naopak, takové frontální vyučování se může stát nudou a může se setkat s pohrdáním u žáků, kteří jsou v některých klíčových kompetencích velmi zběhlí, např. v zacházení s technikou, v opatrování si nejnovejších informací z kultury, ale i např. ve schopnosti vstupovat do aktuálních mediálních debat a diskusí (jejich úroveň raději nehodnoťme, a to nejenom u dětí). Tito žáci jsou si své převahy vědomi, dávají ji najevo a učitele často provokují.

Položme si otázku: Je možné, aby si vyučující při budování klíčových kompetencí udělal ze žáků své partnery, nebo je žádoucí, aby si udržoval odstup a autoritu např. tím, že dá žákovi na vědomí, jak nepatrné jsou jeho znalosti ve srovnání s těmi učitelskými? Zajisté není obtížné např. při ústním zkoušení žákovi dokázat, obrazně řečeno, že si plete předmět s příslovečným určením a doplněk že je pro něho velkou neznámou.

Chceme-li žáky učit a zároveň u nich budovat klíčové kompetence, můžeme to zkusit jinak. Jednou z možných cest je akceptování modernizace výuky, např. využitím elektronických učebnic můžeme dát žákům možnost, aby prokázali své kompetence při obsluze příslušné techniky (viz článek o teachingu na str. 66 až 70 této publikace).

Při samostatné práci ponecháme žákům volnost, aby podle svých potřeb využívali běžné zdroje informací (učebnice, přehledy učiva, slovníky, a je-li ve třídě počítač, mohou individuálně hledat informace i v elektronické učebnici). Velmi motivující je ponechat žákům možnost volby, kterou část z probíraného učiva zpracují, případně mohou zadání zpracovat v plném rozsahu. Úkol lze zformulovat tak, aby si připravili osnovu, klíčová slova, případně jiné poznámky, podle nichž budou hovořit; aby vybrali vhodné příklady, na nichž problém vysvětlí nebo jimiž svá tvrzení doloží. V následné besedě pak mohou ostatní žáci podle svých poznámek přednesenou látku doplnit nebo rozšířit, mohou mít na přednášejícího doplňující otázky apod. V závěru je vhodné, aby zhodnotili, zda to, co žák přednášel, bylo pro ně přínosné; při kritickém hodnocení vždy vyžadujeme současně návrhy, jak by to kritizující provedl lépe.

Zjednodušeně řečeno, pokud se žák při výuce Českého jazyka a literatury bude učit pracovat s textem, hledat v něm potřebné informace, třídít je a dávat do souvislostí, pokud se naučí z pozorování jevů vyvozovat závěry a vlastními slovy je dokáže zformulovat, bude si tak rozvíjet hned několik kompetencí najednou, a to bez ohledu na to, zda pracoval na úrovni studijní nebo na úrovni uživatelské. Při tomto stylu práce, při vyloučení pocitu ohrožení, při umožnění na různých úrovních dosáhnout úspěchu obvykle žáci i vyučující zjistí, že i úroveň zapamatování si učiva je u žáků mnohem vyšší než při tradičním memorování.

Při probírání učiva uváděného v následujícím přehledu jako příklady lze budovat příslušné klíčové kompetence. Znovu si však připomeňme, že sama existence učiva v učebnici, dokonce ani jeho pamětné osvojení není zárukou vybudování kompetencí – to u většiny žáků závisí na pedagogickém mistrovství vyučujícího.

Klíčové kompetence (citace z dokumentu RVP ZV) – černý text; odkazy na učebnice ALTER – modrý text.

Kompetence k učení

žák

- vybírá a využívá pro efektivní učení vhodné způsoby, metody a strategie, plánuje, organizuje a řídí vlastní učení, projevuje ochotu věnovat se dalšímu studiu a celoživotnímu učení
- vyhledává a třídí informace a na základě jejich pochopení, propojení a systematizace je efektivně využívá v procesu učení, tvůrčích činnostech a praktickém životě

Jak bylo uvedeno v kapitole Očekávané výstupy RVP ZV, učebnice ALTER již od svého vzniku předpokládají odklon od tradičních postupů ve výuce (viz str. 48 této publikace). Základní metodou v nich je práce s informacemi (jejich vyhledávání, třídění a systematizace). Součástí učebnic českého jazyka ALTER jsou i tištěné přehledy učiva, které slouží jako zdroj informací, a jejich užívání podle potřeb a zaměření žáka umožňuje úspěšnou práci v hodinách Českého jazyka a literatury každému jednotlivci, a nikoliv pouze žákům s dobrou pamětí. [Přehledy jsou součástí všech třetích dílů učebnic českého jazyka \(dále jen Čj\) pro 6. až 9. roč. ALTER.](#) Při výuce podle učebnic ALTER se průběžně rozvíjejí kompetence pro efektivní učení i pro využívání informací v procesu učení. [Všechny učebnice Čj pro 6. až 9. roč. ALTER jsou pracovní a jako pracovní je třeba je užívat.](#)

Také v elektronických učebnicích Český jazyk 6 a 7 se uplatňují v podobě výukových programů všechny výše uvedené metody práce, jejich účinnost je však ještě mnohem vyšší než při práci s tištěnými materiály. Ve vyučování je lze využívat jak pro learning (pro individuální učení), tak i pro teaching (pro frontální vyučování), *více viz článek na str. 66 až 70 této publikace.*

- operuje s obecně užívanými termíny, znaky a symboly, uvádí věci do souvislostí, propojuje do širších celků poznatky z různých vzdělávacích oblastí a na základě toho si vytváří komplexnější pohled na společenské a kulturní jevy

Tato kompetence se rozvíjí jak v učivu o jazyce, tak i při výuce Literární výchovy. Učebnice ALTER jsou průběžně doplňovány přehledem užívaných termínů (*viz výstupní strany nových vydání prvních dílů učebnic Český jazyk 6 až 9*); Literární výchova pracuje se slovníčky pojmů (literárních a výtvarných), slovníčky spisovatelů, hudebních skladatelů a výtvarných umělců. Soustavná práce s těmito materiály učí žáky uvádět věci do souvislostí a pokládá základy k budování komplexnějšího pohledu na společenské a kulturní jevy. *Viz sešit Literární výchova (dále jen LV) 6 na str. 59 až 71; LV 7 na str. 70 až 80; LV 8 a 9 mají slovníčky a přehledy vkládané (zhruba 20stránkové); každý sešit LV má vždy na několika vstupních stranách náměty, jak efektivně pracovat s informacemi, které sešit obsahuje.*

- samostatně pozoruje a experimentuje, získané výsledky porovnává, kriticky posuzuje a vyvozuje z nich závěry pro využití v budoucnosti

Učebnice ALTER nepředkládají žákům hotové poznatky, ale nechávají je projít celým procesem až k závěrečnému poznání. Využívají některé principy problémového a programového vyučování (i s využitím počítačové techniky), pracují s algoritmy. Tyto učebnice ***staví na samostatné práci žáků*** a operují s pokyny typu: vyhledejte; pozorujte; vyvozujte/posuďte, co z pozorování vyplývá; shrňte; vysvětlete; zdůvodněte; ověřte si; porovnejte; uveďte další vhodné příklady; vyřaďte nepotřebné informace. *Viz první díly učebnic Český jazyk 6 až 9 – začátky všech lekcí, vyvozování nového učiva.*

- poznává smysl a cíl učení, má pozitivní vztah k učení, posoudí vlastní pokrok a určí překážky či problémy bránící učení, naplánuje si, jakým způsobem by mohl své učení zdokonalit, kriticky zhodnotí výsledky svého učení a diskutuje o nich

Poznávání smyslu a cíle vyučování je důležitým prvkem vnitřní motivace, učebnice jsou natolik propojovány s realitou, aby byl význam předkládaného učiva pro současnost i budoucnost žáků naprosto evidentní. Požadujeme, aby žák hodnotil, zda a v čem pro něj byla právě probíraná lekce přínosem. Viz např. úkoly: *Čím vás tato lekce obohatila/zaujala? (např. LV 8, str. 18); Jaké poučení pro praktický život vám tato lekce přinesla? (např. LV 8, str. 32); V čem byla tato lekce pro vás přínosem? (např. LV 9, str. 34); Debatujte o některých námětech vyplývajících z této lekce. (např. LV 9, str. 54).*

V Komunikační výchově připravujeme žáky na řešení konkrétních životních situací, např. zformulovat žádost, napsat úřední dopis nebo strukturovaný životopis, vyřídit reklamaci. Učivo, na němž lze tyto kompetence budovat, je např.: *ve 2. dílu Čj 7 na str. 10 až 20; ve 2. dílu Čj 8 na str. 16 až 22 (jednáme s institucemi: žádost, urgence, reklamacie).*

Pro výuku českého jazyka jsou v učebnicích zvoleny zcela aktuální texty, které se dotýkají politických událostí, hovoří se v nich o zdravém životním stylu, o šikaně, o drogách – i o těch virtuálních, o pornografii, o předčasném sexu, o přežití v prostředí stále agresivněji působících multimédií. Viz např. *druhé díly učebnic: Čj 8, str. 60 až 71 (publicistika a zpravodajství); Čj 9, str. 57 až 67 (mediální výchova).*

Kompetence k řešení problémů

žák

- vnímá nejrůznější problémové situace ve škole i mimo ni, rozpozná a pochopí problém, přemýšlí o nesrovnalostech a jejich příčinách, promyslí a naplánuje způsob řešení problémů a využívá k tomu vlastního úsudku a zkušeností
- vyhledá informace vhodné k řešení problému, nachází jejich shodné, podobné a odlišné znaky, využívá získané vědomosti a dovednosti k objevování různých variant řešení, nenechá se odradit případným nezdarem a vytrvale hledá konečné řešení problému
- samostatně řeší problémy; volí vhodné způsoby řešení; užívá při řešení problémů logické, empirické postupy
- ověřuje prakticky správnost řešení problémů a osvědčené postupy aplikuje při řešení obdobných nebo nových problémových situací, sleduje vlastní pokrok při zdolávání problémů
- kriticky myslí, činí uvážlivá rozhodnutí, je schopen je obhájit, uvědomuje si zodpovědnost za svá rozhodnutí a výsledky svých činů zhodnotí

Učebnice ALTER vedou žáka k vnímání problémových situací, např. v *Komunikační výchově ve 2. díle Čj 9 jsou zadání typu: Která pozitiva a které problémy přináší občanům ČR a jmenovitě tobě naše členství v EU? (str. 8); Zpracujte informační leták o preventivní lékařské péči. (str. 18); Napište esej o vašem názoru na význam a bezpečnost jaderné energetiky. (str. 42, 43); Utopíme se v odpadcích? (str. 45).* V hodinách češtiny se nacvičují např. diskuse, debaty, polemiky, žáci se připravují na moderování besed, realizují se řečnická cvičení, samostatné projevy (po přípravě i bez přípravy), naslouchání, kritické přijímání a rozbor mediálních sdělení, budování mediální gramotnosti, viz 2. díl Čj 9 např. na str. 16/5; 21/4 d, e); 54 až 69. Tak jsou žáci vedeni ke kritickému myšlení, učí se obhajovat své postupy a závěry, a to nejenom při komunikačních cvičeních, ale i při jazykové výchově. Všude, kde to učivo umožňuje, se požaduje, aby žáci využívali osvojených poznatků k řešení problémů a k hledání různých možných řešení. Ke kontrole správnosti jsou žáci prakticky vedeni v každé vyučovací hodině; vždy po skončení samostatné práce následuje její kontrola, žák si sám kontroluje výsledky své práce, provádí opravu chyb, vysvětluje a obhajuje své postupy, svá řešení a v neposlední řadě bodovým systémem (zavedeným v učebnicích ALTER) sleduje své vlastní pokroky. *Viz metodické poznámky v 1. dílech učebnic Čj 6 až 9.*

Kompetence komunikativní

žák

- formuluje a vyjadřuje své myšlenky a názory v logickém sledu, vyjadřuje se výstižně, souvisle a kultivovaně v písemném i ústním projevu
- naslouchá promluvám druhých lidí, porozumí jim, vhodně na ně reaguje, účinně se zapojuje do diskuse, obhajuje svůj názor a vhodně argumentuje

K budování těchto kompetencí vedou učebnice češtiny ALTER žáky průběžně metodou založenou na *pozorování, vyhledávání, uvádění do souvislosti, na formulování a vyjadřování svých myšlenek, názorů v logickém sledu tak, aby bylo možno dojít k požadovaným závěrům.* Cílem však je nejenom ústní, ale i písemné zaznamenávání myšlenek, které jsou následně *východiskem pro besedu, diskusi, debatu či polemiku.* *Viz druhé díly učebnic: Čj 6, např. str. 37 (pokyn Výsledkem vaší práce má být koncept, podle něhož budete schopni hovořit.); Čj 7, např. str. 38, 39, 58, 59; Čj 8, např. str. 20 (Taktika při pohovorech), str. 50 až 59; Čj 9, např. str. 14 (Cvičíme se ve vyjadřování), str. 54 až 62.*

- rozumí různým typům textů a záznamů, obrazových materiálů, běžně užívaných gest, zvuků a jiných informačních a komunikačních prostředků, přemýšlí o nich, reaguje na ně a tvořivě je využívá ke svému rozvoji a k aktivnímu zapojení se do společenského dění
- využívá informační a komunikační prostředky a technologie pro kvalitní a účinnou komunikaci s okolním světem
- využívá získané komunikativní dovednosti k vytváření vztahů potřebných k plnohodnotnému soužití a kvalitní spolupráci s ostatními lidmi

K účelnému využívání komunikačních prostředků jsou žáci v hodinách češtiny podle učebnic ALTER vedeni již od 4. ročníku prvního stupně a v každém následujícím ročníku je tato dovednost průběžně dále rozvíjena. Dovednost rozumět různým typům textů, záznamů a obrazových materiálů jako neverbálních informací se procvičuje např. v druhých dílech učebnic: Čj 6, např. str. 38, 40, 43, 61, 62; Čj 7, např. str. 9, 29, 32, 33, 47; Čj 8, např. str. 5, 6, 15, 29, 37, 51 (grafy); Čj 9, např. str. 27, 31, 32, 37, 40, 43.

Užívání gest a jiných prostředků pro účinnou komunikaci naleznete např. v druhých dílech učebnic: Čj 8, str. 20 (Taktika při pohovorech); Čj 9, str. 53 (Zásady, které by měl řečník respektovat), str. 78 (Kontaktní prostředky v mluveném projevu); v prvních dílech učebnic: Čj 6, str. 147 až 156 (Zvuková stránka jazykového projevu); Čj 9, str. 166 až 168 (Zvuková stránka jazyka, stavba jazykového projevu). Pokyny k aktivnímu zapojení do společenského dění, např. návody k uspořádání anket, k moderování besed na aktuální společenská témata, jsou např.: v 2. dílu Čj 9, str. 54 až 62; náměty k vytváření vztahů potřebných k plnohodnotnému soužití naleznete např.: v 2. dílu Čj 8, str. 55 až 57 (Může být muž svému dítěti mámou?), str. 63 (Holand'ané odmítají kouření), str. 67 (Vaše volba může pomoci zachránit život dítěte), str. 68 (Nabídka volných míst – pracovních příležitostí). Ve všech sešitech LV jsou úkoly, které propojují obsah literárního díla se současností, v částech Čím vás tato lekce zaujala (obohatila); Debatujte o námětech plynoucích z literárního díla: např. o věrnosti, přátelství, rodině, o vlastenectví a nacionalismu, o úloze peněz, o komunistické ideologii (např. LV 9, str. 59), o významu svobody atp.

Kompetence sociální a personální

žák

- účinně spolupracuje ve skupině, podílí se společně s pedagogy na vytváření pravidel práce v týmu, na základě poznání nebo přijetí nové role v pracovní činnosti pozitivně ovlivňuje kvalitu společné práce
Žáci jsou průběžně vedeni k tomu, aby se společně s pedagogy podíleli na vytváření pravidel práce a na vytváření pravidel objektivního hodnocení. Po vytvoření objektivních pravidel práce a jejího hodnocení žák snáze přijímá nové role v pracovní činnosti a podíl na vytváření pravidel pozitivně ovlivňuje jeho vztah k učení a vnitřně ho motivuje k dosahování co nejlepších výsledků svých i celé skupiny. Učebnice češtiny ALTER přináší modelové přehledné tabulky pro zaznamenávání samostatných činností žáka a pro evidování výsledků samostatné práce, viz výstupní strany nových vydání prvních dílů učebnic Český jazyk 6 až 9; tabulky jsou rovněž součástí této publikace (viz str. 83 až 90).
- podílí se na utváření příjemné atmosféry v týmu, na základě ohleduplnosti a úcty při jednání s druhými lidmi přispívá k upevňování dobrých mezilidských vztahů, v případě potřeby poskytlne pomoc nebo o ni požádá
- přispívá k diskusi v malé skupině i k debatě celé třídy, chápe potřebu efektivně spolupracovat s druhými při řešení daného úkolu, oceňuje zkušenosti druhých lidí, respektuje různá hlediska a čerpá poučení z toho, co si druzí lidé myslí, říkají a dělají

- vytváří si pozitivní představu o sobě samém, která podporuje jeho sebedůvěru a samostatný rozvoj; ovládá a řídí svoje jednání a chování tak, aby dosáhl pocitu sebeuspokojení a sebeúcty
Při výuce češtiny podle učebnic ALTER jsou žáci vedeni k ohleduplnosti a k úctě při jednání s druhými lidmi, a to nejen teoreticky, ale i v praktických činnostech, viz např. *druhé díly učebnic: Čj 7, úvod (motto) na str. 2; Čj 9, str. 55, 56 (Úkoly pro moderátora diskuse, usměrňování besedy), str. 57 až 60 (Naslouchání, kritické přijímání a rozbor mediálních sdělení)*. V simulovaných situacích si žáci prakticky procvičují, jak je možno pomoc poskytnout i o ni v případě potřeby požádat, např. *1. díl Čj 7, str. 100 (Komu byste se v případě ohrožení svěřili? Znáte telefonní čísla, na která může mladý člověk zavolat, bojí-li se svěřit svým blízkým?)* K vytváření pozitivní zákovy představy o sobě samém např.: *1. díl Čj 7, str. 123 (Já a cizí řeči – odstraňování zábran), str. 151 (Přiznání prohřešku, nebo zapírání?), str. 155 (Já a moje budoucnost) aj.* K podporování sebedůvěry žáků přispívá celá koncepce učebnic ALTER tím, že umožňuje úspěšná řešení zadaných úkolů v podstatě každému žáku v rámci jeho individuálních schopností a možností. Úspěch při řešení úkolů pomáhá v dosažení pocitu sebeuspokojení a sebeúcty, viz *úvod k tomuto přehledu*.

Kompetence občanské

žák

- respektuje přesvědčení druhých lidí, váží si jejich vnitřních hodnot, je schopen vcítit se do situací ostatních lidí, odmítá útlak a hrubé zacházení, uvědomuje si povinnost postavit se proti fyzickému i psychickému násilí

K tomu, aby žák respektoval přesvědčení druhých lidí, vážil si jejich vnitřních hodnot, aby byl schopen vcítit se do situací ostatních lidí, a to i ve smyslu multikulturality, jsou vedeni žáci průběžně ve všech učebnicích ALTER. Tyto otázky jsou řešeny již od 1. stupně ZŠ vždy přiměřeně věku; budování této kompetence pokračuje na 2. stupni např.: *v 2. dílu Čj 8, str. 11 až 13, 57; v 2. dílu Čj 9, str. 15, 16 (ukázky z článků a dopisů Václava Havla), str. 17 (ukázka z knihy Zdeny Salivarové: Honzlová); zejména pak v Čítance 9 a v LV 9 – ukázky z děl K. Pecky: Motáky nezvěstnému, L. Aškenázyho: Co je lepší (otázky holocaustu), G. Orwella: 1984 a mnoho dalších*.

Cílem je, mimo jiné, aby žáci nepodléhali různým extremistickým skupinám, aby byli schopni odmítnout hrubé zacházení nebo útlak, aby akceptovali jako svoji povinnost postavit se proti fyzickému i psychickému násilí.

- chápe základní principy, na nichž spočívají zákony a společenské normy, je si vědom svých práv a povinností ve škole i mimo školu
- rozhoduje se zodpovědně podle dané situace, poskytne dle svých možností účinnou pomoc a chová se zodpovědně v krizových situacích i v situacích ohrožujících život a zdraví člověka
- respektuje, chrání a ocení naše tradice a kulturní i historické dědictví, projevuje pozitivní postoj k uměleckým dílům, smysl pro kulturu a tvořivost, aktivně se zapojuje do kulturního dění a sportovních aktivit

K pozitivnímu postoji k uměleckým dílům, ke smyslu pro kulturu a k rozvoji tvořivosti, k zapojování se do kulturního dění jsou žáci vedeni např. při práci s *2. dílem Čj 7 na str. 34 až 39*, kde se učí pozorovat, vnímat a popisovat umělecká díla, rozšiřují si slovní zásobu s tímto zaměřením, učí se, čeho si všimnout, jak při jejich popisu postupovat. Učí se uměleckým dílům rozumět, a tím se podporuje i jejich pozitivní postoj k nim. *Čítanky 6 až 9* jsou vysoce hodnoceny jak po stránce literární, tak i pro mimořádné kvality výtvarného zpracování (viz recenze a četná ocenění). Sešity *LV 6 až 9* a doporučené metody práce s nimi vybaví žáky solidními kompeten-

cemi nejenom v oboru literatury a čtení, ale nadpředmětově i ve vzdělávacím oblasti Umění a kultura. Stejný charakter má i elektronická učebnice s výukovým programem **Literární a estetická výchova** (více viz str. 78, 79 této publikace).

- chápe základní ekologické souvislosti a environmentální problémy, respektuje požadavky na kvalitní životní prostředí, rozhoduje se v zájmu podpory a ochrany zdraví a trvale udržitelného rozvoje společnosti

Chápání ekologických souvislostí a environmentálních (environmentologie – věda o životním prostředí) problémů, respektování požadavků na kvalitní životní prostředí může být rozvíjeno např. podle 2. dílu Čj 8, str. 40, 41 (Začíná nám tát svět pod nohama?), str. 71, 72 (Japonci uložili již 439 velryb „pro vědu“, Drsný osud narkomana); podle 2. dílu Čj 9, str. 45 (Utopíme se v odpadcích?).

Kompetence pracovní

žák

- používá bezpečně a účinně materiály, nástroje a vybavení, dodržuje vymezená pravidla, plní povinnosti a závazky, adaptuje se na změněné nebo nové pracovní podmínky
- přistupuje k výsledkům pracovní činnosti nejen z hlediska kvality, funkčnosti, hospodárnosti a společenského významu, ale i z hlediska ochrany svého zdraví i zdraví druhých, ochrany životního prostředí i ochrany kulturních a společenských hodnot
- využívá znalosti a zkušenosti získané v jednotlivých vzdělávacích oblastech v zájmu vlastního rozvoje i své přípravy na budoucnost, činí podložená rozhodnutí o dalším vzdělávání a profesním zaměření
- orientuje se v základních aktivitách potřebných k uskutečnění podnikatelského záměru a k jeho realizaci, chápe podstatu, cíl a riziko podnikání, rozvíjí své podnikatelské myšlení

Všechny pracovní kompetence se rozvíjejí v efektivním, tvůrčím a smysluplném vyučovacím procesu, v němž každý pracuje s vysokým nasazením na své osobní maximum tak, aby čas strávený při výuce vnímal jako užitečný pro sebe, mimo jiné i proto, aby se školní povinnosti nepře-souvaly na domácí přípravu.

K zamyšlení nad dalším vzděláváním a profesním zaměřením jsou žáci vedeni např. v 2. dílu Čj 8, str. 14, 15 (Charakterizujeme sami sebe), str. 23 (Citace z Občanského zákoníku; Výpověď), str. 51 až 53 (Co může ovlivnit můj výběr povolání? Co musím pro dosažení svého cíle udělat? Jakého postavení chci ve zvoleném povolání dosáhnout?); v 2. dílu Čj 9, str. 51 (Čeho chci v životě dosáhnout a co pro to musím dělat už nyní?), str. 57 až 60 (mediální gramotnost). K vytváření těchto kompetencí doporučujeme využít i kapitulu Hodnocení jako prostředek k naplňování cílů RVP ZV, viz str. 62, 63 v této publikaci.

HODNOCENÍ JAKO PROSTŘEDEK K NAPLŇOVÁNÍ CÍLŮ RVP ZV

Náměty pro průběžné hodnocení žáků doporučované
pro práci s učebnicemi ALTER

Hodnocení žáků upravuje **Vyhláška č. 48/2005 Sb.** (viz www.MSMT.cz).

- Pro celkové hodnocení v pololetí a na konci školního roku je vyhláškou stanovena pětistupňová klasifikační stupnice nebo slovní hodnocení. Způsob i forma průběžného hodnocení jsou však zcela v rukou vyučujícího a mohou být prováděny např. systémem bodů, procentuálním vyjádřením, evidencí činností žáka ve sledovaném období a podobně. Může to být jeden ze způsobů, kterým se vyučující a jeho prostřednictvím i škola pokusí uplatnit některé cíle RVP ZV:
 - *prosadit změny v hodnocení žáků směrem k průběžné diagnostice, individuálnímu hodnocení jejich výkonů*
 - *zohledňovat při dosahování cílů základního vzdělávání potřeby a možnosti žáků*
 - *vytvářet příznivé sociální, emocionální i pracovní klima*
 - *žáci se učí posuzovat vlastní pokrok a kriticky hodnotit výsledky svého učení*
 - *žáci se podílí společně s pedagogy na vytváření pravidel práce v týmu*
- V učebnicích ALTER jsou doporučovány již od jejich vzniku různé alternativní způsoby hodnocení, např. modely pro evidování výsledků samostatné práce (viz tabulky na str. 82–90 této publikace). Ve všech třetích dílech učebnic Český jazyk 6 až 9 jsou vytvořeny podmínky pro bodové hodnocení. K těmto průběžným formám sledování žákových výkonů lze ve třídě stanovit kritéria pro převod na klasifikační stupně, např. *pro klasifikační stupeň 1 musím dosáhnout xx bodů či procent, musím vypracovat nejméně xx samostatných úkolů...; pro stupeň 2...; pro stupeň 3... atp.*
Konkrétní možné modely pro přepočty bodů na klasifikační stupně naleznete na webových stránkách www.alter.cz, oddíl Metodické listy. Text *Návrh nové metodiky hodnocení žáků* vyšel tiskem v Nakladatelství ALTER již v roce 2000 (šest let před zveřejněním RVP ZV).
- Pokud se na stanovení kritérií budou podílet i sami žáci, posílí se tím jejich vnitřní motivace a vytvoří se příznivé sociální, emocionální i pracovní klima. Žáci i jejich rodiče tak mohou průběžně sledovat dosahované výsledky a porovnávat, kolik z dosažitelného maxima dokázali žáci splnit; zda se jejich výkony zlepšují, nebo mají naopak klesající tendenci. **Jedinou motivací k učení přestane být hrozba špatnou známkou** a nahradí ji průběžná zpětná vazba. S pravidly pro hodnocení, vytvořenými speciálně pro tu kterou třídu, musí být seznámeni žáci a samozřejmě i rodiče; ideální je, pokud jsou tato pravidla volně k nahlédnutí (nástěnka, web třídy apod.).
- Hodnocení by mělo být pro žáky **motivující**, mělo by být zaměřeno na individuální pokrok každého žáka; nemělo by docházet ke srovnávání žáků se spolužáky, na rozdělování žáků na úspěšné a neúspěšné, viz např. metodický list *Návrh nové metodiky hodnocení žáků* (www.alter.cz).
- Při práci s učebnicemi ALTER jsou žáci cíleně vedeni k sebehodnocení a k sebekontrolě, k práci s chybou či nedostatkem. K tomu vytváří prostor každodenní samostatná práce s následnou společnou kontrolou a vyhodnocením. Zde má žák nejenom možnost, ale přímo se očekává, že bude vysvětlovat a obhajovat své postupy a názory, aniž by byl kárán, či dokonce zesměšňován, pokud jím uváděné postupy či názory nejsou správné nebo pokud se v nich vyskytují chybné kroky (viz práce s chybou). Z průběžného monitorování žákovy výkonu podle učebnic ALTER lze vyvodit úroveň naplňování klíčových kompetencí (viz str. 55–61 této publikace).

Sebehodnocení žáků

Je žádoucí, aby žáci byli vedeni k sebehodnocení např. podle některých z následujících kritérií.

Žáci hodnotí:

Doplň, a co se nehodí, škrtni.

- (dokážu – zatím ještě nedokážu) pracovat s informacemi tak, abych při řešení úkolů byl/a úspěšný/á
- průběžně (sleduji – nesleduji) a (hodnotím – nehodnotím) svoje výsledky; domnívám se, že rodiče sledují moje výsledky (často – občas – až v pololetí nebo na konci školního roku)
- v průběhu hodnoceného období u mě (došlo – nedošlo) k poklesu výkonu
- svůj výkon v českém jazyce hodnotím jako (výborný – průměrný – podprůměrný – přiměřený)
- podle mého názoru (jsem pracoval/a na své osobní maximum – bych mohl/a dosáhnout lepších výsledků).
- o zlepšení jsem se snažil/a např. tím, že _____; o zlepšení jsem neusiloval/a, protože _____
- (průběžně pracuji s tabulkami a přehledy učiva – s těmito materiály nepracuji, protože se v nich nevyznám – protože to nepotřebuji); (mám – nemám) k dispozici PČP; (mám – nemám) k dispozici SSČ; využívám i další jazykové příručky, např.: _____
- řešení problémových situací (zvládám – nezvládám – nevím, co to je). Dokázal/a jsem sám/a nebo ve spolupráci se skupinou zjistit, v čem spočívá problém (ANO – NE), poradit si s ním, nalézt řešení, např. podle zadání na str. _____
- (jsem – nejsem) schopen/schopna samostatně vyjadřovat své myšlenky; to dokazuji např. v samostatné práci podle zadání na str. _____
- umím (úspěšně – částečně – neumím) obhajovat své názory
- (dokážu – umím částečně – nedokážu) samostatně podle poznámek pohovořit o problému; (mám – nemám) možnost připravit se tímto způsobem na zkoušení; (vyhovuje – nevyhovuje) mi to
- (dokážu – umím částečně – nedokážu) řídit debatu; prokázal/a jsem to např.: _____; neměl/a jsem dosud příležitost, ale v nejbližší době si připravím např.: _____

Podobnými způsoby hodnocení vedeme žáky k samostatnosti a zodpovědnosti. Tyto výchovné a vzdělávací strategie směřující k aplikaci klíčových kompetencí ještě posílíme např. tím, že své výkony v jednotlivých hodinách češtiny si budou žáci zaznamenávat sami (viz tabulky pro tyto záznamy na str. 83–90); dále tím, že budou připraveni s pomocí učebnice a svých poznámek, konceptů nebo jiných záznamů o řešení úkolů pohovořit, požadované údaje smysluplně doplnit, látku vyložit či jinak prokázat, že aktivně pracovali. Po skončení samostatné práce se provádí společná kontrola, v jejímž průběhu si žáci své práce sami opravují, případně se opravy provádějí náhodnou výměnou sešitů či volných listů.

Vyučující opravuje pouze práce, které mu slouží k diagnostickému hodnocení; ani tyto práce není třeba klasifikovat (známkou trestat za chyby), i v těchto případech je možno využívat bodové nebo procentuální vyjádření a hodnotit tak to, co žák udělal správně (podobně jako se hodnotí testy). Při hodnocení nezapomínejme, že ve vzdělávacím obsahu RVP ZV je učivo chápáno **jako prostředek** k osvojení činnostně zaměřených očekávaných výstupů a k budování klíčových kompetencí, **nikoli jako cíl**.

Poznámky:

Modernizace výuky českého jazyka na 2. stupni ZŠ a v příslušných ročnících víceletých gymnázií

ELEKTRONICKÉ UČEBNICE

VÝUKOVÉ PROGRAMY

OBSAHY CD-ROMŮ

Propojení CD-ROMů s tištěnými učebnicemi ALTER

ČESKÝ JAZYK A ELEKTRONICKÁ VÝUKA

Využití elektronických učebnic v podobě výukových programů ve výuce českého jazyka na 2. stupni základních škol a na víceletých gymnáziích

Výpočetní techniku lze ve vyučování využívat dvěma způsoby:

- a) žáci pracují individuálně a samostatně s výukovým programem – doma, v počítačové učebně, na jednom nebo více počítačích ve třídě (tzv. learning – učit se)
- b) učitel používá počítač při přímém vyučování, ve výkladu, při vyvozování, pozorování, procvičování (tzv. teaching – vyučovat)

Téměř všechny současné výukové programy jsou určeny pro samostatné učení (learning). Zkušenosti ale ukazují, že počítačové učebny bývají plně vytiženy výukou informatiky a zřídka se v nich uvolní místo pro ostatní předměty, např. právě pro český jazyk. Proto se většina výukových programů využívá více při individuální přípravě než při školním vyučování.

(Podle Jana Průchy, Nový směr v elektronické výuce)

V tomto článku Vás chceme informovat o novém směru v elektronické výuce – teachingu. Jde o využití výukových programů ve třídě, při přímé práci, o používání počítače pouze v některé části vyučovací hodiny, např. při výkladu, při opakování a utvrzování učiva nebo při přípravě na samostatnou práci.

Pomocí sestavy **počítač (nebo notebook) + datový projektor + kvalitní promítací plátno** lze promítat stránky výukových programů a elektronických učebnic. Datový projektor umožňuje promítání nejenom statických textů jako zpětný projektor, ale i řešení zadaných úkolů, případně i se zpětnou vazbou a s odůvodněním příslušného řešení.

Jak již bylo uvedeno, většina současných výukových programů je určena pro samostatnou práci žáků (learning). Nakladatelství ALTER přichází s nabídkou elektronických učebnic, které jsou variantou tištěných učebnic z téhož nakladatelství a které jsou vytvořeny přímo pro teaching, tj. pro možnost jejich prostřednictvím vyučovat.

Abychom Vám přiblížili možnosti těchto programů, připojujeme dále ukázkou z elektronické učebnice (v podobě výukového programu) Český jazyk 7 ALTER. Jako příklad jsme zvolili obtížnou látku, část učiva o doplňku. Při výuce češtiny podle školního vzdělávacího programu, který si škola vytváří na základě RVP ZV, záleží pouze na učiteli, kdy a zda vůbec toto učivo zařadí. Podobně jsou však na tomto CD-ROMu zpracovány i další, méně obtížné části učiva češtiny.

Ukázka z CD-ROMu Český jazyk 7

Vynechávky, které mají žáci doplnit, jsou číslovány; drobným modrým písmem jsou uvedena zadání. Jde o tiskovou podobu textu; členění textu na monitoru počítače, který se promítá i na plátno, je jiné. Příslušné zadání se objeví vždy k aktuální vynechávce a vše je barevně odlišeno.

Shrnutí o doplňku

VZTAHY DOPLŇKU VE VĚTĚ

Doplňek je 13 větný člen, který vyjadřuje **vlastnost jména za určitého děje**.

Zadání pro vynechávku 13: Napište, zda **doplňek** je větný člen **základní**, nebo **rozvíjející**.

(Každé zadání má i svou nápovědu a odůvodnění správného řešení.)

Doplňek závisí vždy na **dvou** řídicích členech: **na jménu + na slovese**.

Eva přijela z hor opálená.

Na doplňek se ptáme

a) dvěma otázkami:

tázacím slovem + 14 (Jak **přijela**? **opálená**)

tázacím slovem + 15 (Jaká **Eva**? **opálená**)

Zadání pro vynechávky 14: Doplňte název **slovního druhu**, jímž je řídicí člen **přijela**.

15: Doplňte název **slovního druhu**, jímž je řídicí člen **Eva**.

b) jednou otázkou:

tázacím slovem a **oběma členy řídicími**

(Jak **Eva** **přijela**? **opálená**)

VYJÁDRĚNÍ DOPLŇKU

Doplňek může být vyjádřen:

a) 16, např.: **Jmenovali ho ředitelem.**

b) 17, např.: **Petr se vrátil spokojený.**

c) 18, např.: **To všechno namaloval Honza sám.**

d) 19, např.: **Julie doběhla první.**

e) 20, např.: **Slyšeli jsme houkat sovy.**

Zadání pro vynechávky 16 až 19: Podle uvedeného příkladu doplňte název **slovního druhu**, jímž je vyjádřen **doplňek**.

20: Podle uvedeného příkladu doplňte název příslušného **slovesného tvaru**, jímž je vyjádřen **doplňek**.

Nejčastěji bývá doplňek vyjádřen **přídavným jménem**.

Přídavné jméno **rád** je ve větě, v níž je přísudkem plnovýznamové sloveso, **vždy doplňkem**, např.:

Rodiče rádi poslouchají vážnou hudbu.

DOPLŇEK ZÁVISÍ

Doplňek závisí na 21 a na 22.

Zadání pro vynechávky 21: Vyberte z nabídky a doplňte název **slovního druhu**, jímž je vyjádřen první **řídicí člen doplňku**.

22: Vyberte z nabídky a doplňte název **slovního druhu**, jímž je vyjádřen druhý **řídicí člen doplňku**.

Jména, na nichž může doplňek záviset:

a) 23, např.: **Honza se cítil povzbuzený.**

b) 24, např.: **O známém mluví jako o příteli.**

c) 25, např.: **Přivezli je nepoškozené.**

d) 26, např.: **Dva přijeli jako náhradníci.**

e) doplňek se může vztahovat i k nevyjádřenému podmětu, např.: **Vrátili se z prázdnin opálení. (oni)**

Zadání pro vynechávky 23 až 26: Podle uvedeného příkladu doplňte **název slovního druhu**, kterým je vyjádřen **řídicí člen doplňku**.

DOPLNĚK SHODNÝ A NESHODNÝ

Doplňěk shodný vyjadřuje obvykle vlastnost,

kteřá se projevuje nebo vzniká za určitého slovesného děje;

bývá vyjádřen 30, např.: **Pavel přijel *hladový*.**

Shoduje se s řídícím jménem v rodě (životnosti), čísle i pádu:

Petr (r. 31 č. 32 p. 33.) **se vrátil *spokojený*.** (r. 34 č. 35 p. 36.)

Všichni (r. 37 č. 38 p. 39.) **se vrátili *spokojení*.** (r. 40 č. 41 p. 42.)

Zadání pro vynechávky 30: Podle uvedeného příkladu doplňte, kterým *slovním druhem* bývá vyjádřen **shodný doplněk**.

31 (37): Doplňte *rod a životnost* řídícího jména.

32 (38): Doplňte *číslo* řídícího jména.

33 (39): Napište číslicí *pád* řídícího jména.

34 (40): Doplňte *rod a životnost* přídavného jména v doplňku.

35 (41): Doplňte *číslo* přídavného jména v doplňku.

36 (42): Napište číslicí *pád* přídavného jména v doplňku.

Před doplňkem shodným vyjádřeným podstatným jménem může stát spojka **jako** (případně **coby**, **jakožto**); tyto spojky budeme vyznačovat jako součást doplňku: **mluvili o něm *jako o znalci*; znal jsem ho *coby chlapce*; vrátil se *jako vyměněný*; nařídil to obecní úřad *jakožto orgán* státní moci.**

Doplňěk neshodný bývá nejčastěji vyjádřen 43;

tvar podstatného jména v doplňku se obvykle 44 s tvarem řídícího jména:

Jenda (45 p.) **šel *za svědka*.** (46 p.)

Tátu (47 p.) **jmenovali *ředitelem*.** (48 p.)

Zadání pro vynechávky 43: Napište název *slovního druhu*, kterým bývá obvykle vyjádřen **neshodný doplněk**. (Řiďte se i uvedenými příklady.)

44: Rozhodněte, zda se *tvar podstatného jména* v doplňku neshodném **shoduje**, či **neshoduje** s řídícím jménem. (Řiďte se i uvedenými příklady.)

45 (47): Napište číslicí *pád* řídícího jména.

46 (48): Napište číslicí *pád* podstatného jména v doplňku.

S elektronickou učebnicí v podobě výukového programu pracují žáci obvykle s větším zaujetím, než kdyby pouze poslouchali výklad učitele nebo četli výklad v učebnici.

Elektronická výuka samozřejmě nenahradí učitele. Učitel při tomto způsobu výuky nesedí u počítače, tam se střídají žáci. Práci s elektronickými učebnicemi zvládají bez problémů i děti na 1. stupni ZŠ, a vyučující českého jazyka tedy může bez obav obsluhu počítače s elektronickou učebnicí svým žákům svěřit. Žák u počítače plní za aktivní účasti (náповědy) celé třídy úkoly, které program vyžaduje, a vše se zároveň promítá na plátno. Pokud žák zadá správné řešení, program ho vyhodnotí a jako správné přijme. Vyučující na ně naváže; vyzve žáky např. k tvoření podobných příkladů, a průběžně tak rozvíjí jejich komunikační dovednosti. Ústní odpovědi žáků usměřňuje vyučující sám, může však použít obecný model, který v náповědě nabízí elektronická učebnice.

Ukázka grafického znázornění algoritmu pro odůvodňování pravopisu

Program nabízí podrobně zpracovanou nápovědu jednotlivých jazykových jevů. Pokud žák nezná správnou odpověď (a klikne na Nápovědu), nebo pokud chyboval, program ho vede několika úrovněmi algoritmu, který přináší logické odůvodnění pravopisného jevu. V jednotlivých úrovních lze rozkliknout pouze správnou variantu.

The screenshot shows a software window titled "To zvíčteku" with the task "Psi a jejich páni se vydali po stopě." Below the task is a search bar and buttons for "Nápověda", "Výběr", "Výběr 2", "Výběr 3", and "Výběr 4". The main area displays an "ALGORITMUS PRO DOPLŇOVÁNÍ -ty, -y, -ř, -ř" (Algorithm for filling in -ty, -y, -ř, -ř). The algorithm is a flowchart starting with "Rozhodněte, zda šlo je je" (Decide if it is a verb). It branches into "V PRÁVNĚ" (Correct) and "V NEVĚRNĚ" (Incorrect). The "V NEVĚRNĚ" branch further divides into "RADNĚ" and "COGNĚ". The "RADNĚ" branch leads to "SLOVNÍK" and then to "Slovník v barem přehledně" (Dictionary clearly in color) and "Slovník v barem slovnice" (Dictionary in color in the dictionary). The "COGNĚ" branch leads to "Slovník přehledně a slovnice" (Dictionary clearly and dictionary) and then to "Slovník přehledně a slovnice" (Dictionary clearly and dictionary). Below the flowchart are four boxes: "přehledně a slovnice" (clearly and dictionary), "Slovník přehledně a slovnice" (Dictionary clearly and dictionary), "Slovník přehledně a slovnice" (Dictionary clearly and dictionary), and "Slovník přehledně a slovnice" (Dictionary clearly and dictionary). At the bottom, there is a note: "• psi a jejich páni se vydali po stopě - slovník přehledně a slovnice a slovník přehledně a slovnice, slovník přehledně a slovnice".

Ukázka grafického znázornění větné stavby

Součástí jazykových rozborů je i grafické znázornění stavby věty pro větný rozbor. Ve formuláři (na obrázku monitoru jsou to úkoly 25, 26, 27 atd.) žák provádí bližší určování větných členů (na kterém slovním druhu závisí, kterým slovním druhem je vyjádřen, jeho druh apod.).

The screenshot shows a software window titled "Radši bychom v Praze zůstali než bychom jeli". The main area displays a tree diagram of the sentence structure. The root node is "Radši bychom v Praze zůstali než bychom jeli". It branches into "Radši" (Adv) and "bychom zůstali" (Verb). "Radši" branches into "Radši" (Adv) and "v Praze" (Adv). "bychom zůstali" branches into "bychom" (Verb) and "zůstali" (Verb). "bychom" branches into "bychom" (Verb) and "jeli" (Verb). "jeli" branches into "jeli" (Verb) and "bychom" (Verb). Below the diagram is a section for "Slovník přehledně a slovnice" (Dictionary clearly and dictionary) with a list of words and their parts of speech: "Radši" (adv), "bychom" (verb), "zůstali" (verb), "jeli" (verb), "bychom" (verb). At the bottom, there are buttons for "Výběr", "Výběr 2", "Výběr 3", and "Výběr 4".

Činnostní charakter takové práce přispívá k budování kompetencí, které od výuky očekává Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, např. rozvíjí tvořivé myšlení, podněcuje k řešení problémů, umožňuje osvojit si strategii učení, posiluje sebedůvěru, zvyšuje šance na úspěch, nadpředmětově rozvíjí funkční gramotnost a v neposlední řadě posiluje i zájem o český jazyk.

Po přímém vyučování obvykle následuje samostatná práce, při níž žáci mohou samostatně vypracovávat zadání z tištěné učebnice, která jsou stejná nebo podobná jako v učebnici elektronické. Ani v této fázi však počítač s elektronickou učebnicí nezahálí. Využívá se pro learnig – učení žáků integrovaných či těch, kteří zvládají češtinu s obtížemi, nebo naopak pro činnost žáků nadaných, kteří zvládají zadané úkoly snadno a rychle, a je zapotřebí mít pro ně připravená další cvičení a smysluplné úkoly.

Úspěch teachingu však do značné míry závisí na kvalitě datového projektoru. Starší typy datových projektorů s nízkou svítivostí nesplní očekávání, promítané písmo je rozostřené, barevnost je potlačena, celý promítaný obraz je šedivý.

Nakladatelství ALTER připravuje celou řadu těchto elektronických učebnic českého jazyka pro 1. i 2. stupeň ZŠ a pro příslušné ročníky víceletých gymnázií. Pro 6. až 9. ročník se připravují i elektronické učebnice *Literární výchovy*, které budou vhodné i pro předměty ze vzdělávací oblasti *Umění a kultura*, a splní tak doporučení pro nadpředmětový charakter výuky.

Vybavit např. paralelní třídy 2. stupně sestavou složenou z *PC (nebo notebooku) + datového projektoru + kvalitního promítacího plátna* pravděpodobně nebude pro většinu škol velkým problémem, ku příkladu i proto, že některé části této sestavy se již na školách běžně používají. Pokud se přístroje umístí na vhodný pojízdný stolek, mohou si je vyučující do jednotlivých tříd převážet. V takto vybavených třídách je možno pracovat nejenom s elektronickými učebnicemi a výukovými programy speciálně pro teaching vyvinutými, ale získá se tak možnost proložit výuku i v některých dalších předmětech výukovými programy, které už škola vlastní a které bývají někdy jen málo využívány. Více informací na www.alter.cz.

Vyjádření ke článku:

V souvislosti se schválením školského zákona 1. 1. 2005 budou všechny základní školy od školního roku 2007/2008 postupně přecházet na výuku podle vlastního školního vzdělávacího programu (dále ŠVP), vytvořeného v souladu s požadavky na základní vzdělávání stanovenými v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání (dále RVP ZV).

Tento proces na jedné straně umožňuje pedagogům vytvářet ŠVP ZV pro „své“ žáky a důvěrně známé podmínky na základě toho, co dobře zvládají, a způsobem, který si sami stanoví. Je však zřejmé, že se jedná o zcela nový, dosud většinou nevyzkoušený postup, k němuž bude potřeba i zcela nových učebních pomůcek (učebnic, učebních textů, výukových programů).

Jednou z nových možností je výuková metoda teachingu a learningu popisovaná v posuzovaném článku. Podle zkušeností ze zahraničí je využití počítačů ve výuce velmi efektivní. Přestože v současné době k tomu mnoho českých učitelů zastává poněkud nevěřičný, či dokonce negativní postoj, je zřejmé, že se právě v této oblasti nabízí obrovské množství nových metod a postupů výuky, jež podporují rozvoj řady dovedností a schopností žáků.

Věřím, že tento článek může přispět k vysvětlení nových možností při procvičování a rozvíjení nejen gramatických znalostí, ale i čtenářské a počítačové gramotnosti.

PhDr. Táňa Holasová, CSc.
oborový didaktik VÚP v Praze

V Praze dne 6. ledna 2006

OBSAH CD-ROMu Český jazyk 6

s odkazy na příslušné strany tištěné učebnice

Vysvětlivky: I – tištěná učebnice Český jazyk 6 ALTER, první díl
III – tištěná učebnice Český jazyk 6 ALTER, třetí díl

PRAVOPISNÁ CVIČENÍ

1. První prázdninový výlet III/str. 1
2. Papírová hlava III/str. 1
3. Letní krupobití III/str. 1
4. Jsou mravenci masožraví? III/str. 1
- 5a. Syslové na hřišti III/str. 2
- 5b. Syslové na hřišti III/str. 2
6. Kosí pořádek III/str. 2
7. Jak Mikuláš nadělal Mikulášovi III/str. 3
8. O pokladu na hradě Bouzově III/str. 3
9. Sníh! III/str. 3
10. Na běžeckých závodech III/str. 30
11. Zimní vycházka III/str. 30

-Y-/I- PO OBOJETNÝCH SOUHLÁSKÁCH

1. -i/-y po B III/str. 4
2. -i/-y po L III/str. 4
3. -i/-y po M III/str. 5
4. -i/-y po P III/str. 5
5. -i/-y po S III/str. 5
6. -i/-y po V III/str. 5
7. -i/-y po V III/str. 5
8. -i/-y po Z III/str. 6
9. Souhrnné cvičení III/str. 6
10. Souhrnné cvičení III/str. 6
11. Souhrnné cvičení III/str. 6
12. Souhrnné cvičení III/str. 6
13. Souhrnné cvičení III/str. 6

SHODA PŘÍSUDKU S PODMĚTEM

- 1a. Koncovky přičestí minulého III/str. 7
- 1b. Koncovky přičestí minulého III/str. 7
- 1c. Koncovky přičestí minulého III/str. 7
2. Procvičování pravopisu III/str. 7
3. Procvičování pravopisu III/str. 7
4. Procvičování pravopisu III/str. 8
5. Procvičování pravopisu III/str. 8
6. Procvičování pravopisu III/str. 8
7. Procvičování pravopisu III/str. 8
- 9a. Shoda přísudku s několikanásobným podmětem III/str. 9, I/str. 73
- 9b. Shoda přísudku s několikanásobným podmětem III/str. 9, I/str. 73
10. Shoda přísudku s nevyjádřeným podmětem III/str. 9, I/str. 64

PODSTATNÁ JMÉNA

1. Podstatná jména I/str. 99–110
2. Vzory podstatných jmen I/str. 111, 112
3. Vlastní jména III/str. 10
4. Vlastní jména III/str. 10
5. Vlastní jména III/str. 10
6. Vlastní jména III/str. 11
7. Vlastní jména III/str. 11
8. Vlastní jména III/str. 11
9. Koncovky podstat. jmen + shoda III/str. 11, I/str. 66–73, 111–114
10. Koncovky podstat. jmen + shoda III/str. 11, I/str. 66–73, 111–114
11. Koncovky podstat. jmen + shoda III/str. 11, I/str. 66–73, 111–114
12. Oslovení (tvary 5. p.) III/str. 11, I/str. 111–116
13. Odchyly ve tvarech některých podstat. jmen III/str. 11, I/str. 113, 114

14. Odchylky ve tvarech některých podstat. jmen	III/str. 12, I/str. 113, 114
15. Odchylky ve tvarech některých podstat. jmen	III/str. 12, I/str. 113, 114
16. Odchylky ve tvarech některých podstat. jmen	III/str. 12, I/str. 113, 114
17. Podstatná jména hromadná a látková	III/str. 12, I/str. 106–108

PŘÍDAVNÁ JMÉNA

1. Přídavná jména	I/str. 117, 118
2. Přehled pravopisu přídavných jmen	I/str. 117–129
3. Stupňování přídavných jmen	I/str. 130–132
4. Procvičování pravopisu	III/str. 14
5. Koncovky jmenných tvarů přídavných jmen	III/str. 14, I/str. 119, 120
6. Jmenné tvary přídavných jmen	III/str. 14, I/str. 119, 120
7. Tvary přídavného jména <i>rád</i>	III/str. 15, I/str. 119, 120
8. Jmenné tvary přídavných jmen	III/str. 15, I/str. 119, 120
9. Koncovky přídavných jmen tvrdých	III/str. 15, I/str. 119–122
10. Koncovky přídavných jmen tvrdých	III/str. 15, I/str. 119–122
11. Rod, číslo, pád a vzor	III/str. 16, I/str. 119–129
12. Koncovky příd. jmen přivlastňovacích	III/str. 16, I/str. 125–129
13. Tvary I. a 4. p. č. mn. příd. jmen přivlastňovacích	III/str. 16, I/str. 125–129
14. Vlastní jména	III/str. 16
15. Pádové koncovky přídavných jmen	III/str. 17
16. Pádové koncovky přídavných jmen	III/str. 17
17. Rozlišování tvarů podst. a příd. jmen	III/str. 17

ZÁJMENA

1. Tvary zájmen	III/str. 18, I/str. 134–139
2. Užití zájmen <i>mi – my</i>	III/str. 18, I/str. 134, 135
3. 7. p. zájmena <i>se: sebou – s sebou</i>	III/str. 18, I/str. 134, 135
4. Procvičování pravopisu	III/str. 19
5. -i/-í v koncovkách zájmen	III/str. 19, I/str. 136–142
6. Koncovky zájmen <i>můj, svůj, náš, váš</i>	III/str. 19, I/str. 136–142
7. Procvičování pravopisu	III/str. 19

ČÍSLOVKY

1. Číslovky (skloňování <i>dva/dvě, oba/obě, tři, čtyři</i>)	III/str. 20

SLOVESA

1. Časování sloves	I/str. 35–49
2. Procvičování pravopisu	III/str. 21
3. Tvary rozkazovacího způsobu	III/str. 21, I/str. 42–45
4. Tvary rozkazovacího způsobu	III/str. 21, I/str. 42–45

SKLADBA

1. Předmět	III/str. 23, I/str. 76–81
2. Příslovečné určení	III/str. 23, I/str. 81–86
3. Příslovečné určení	III/str. 23, I/str. 81–86
4. Přívlastek	III/str. 24, I/str. 87–93
5. Přívlastek	III/str. 24, I/str. 87–91

JAZYKOVÉ ROZBORY

Rozbor č. 1 cv. 1 až 10

Každý rozbor větných celků č. 1–10 obsahuje:

Věta, slovo, slabika, hláska	I/str. 147
Tvoření slov	I/str. 16–20
Stavba slova, slova příbuzná	I/str. 21–24
Určování slovních druhů	I/str. 32, 33
<i>Bližší určování ohebných slovních druhů – mluvnické významy</i>	
Slovesa	I/str. 35–49
Podstatná jména	I/str. 99–115
Přídavná jména	I/str. 117–130
Zájmena	I/str. 133–145
Číslovky	opakování z 5. ročníku

Slova významem nadřazená, podřazená,
slova s citovým zabarvením, synonyma, antonyma

opakování z 5. ročníku

Rozbor č. 2 cv. 1 až 20

III/str. 28–30

Každý rozbor větných celků č. 1–20 obsahuje:

Věta jednoduchá – grafické znázornění stavby
Základní větné členy (holé, rozvité, několikanásobné)
 přísudek – slovesný, jmenný se sponou
 podmět – vyjádřený, nevyjádřený
Rozvíjející větné členy (holé, rozvité, několikanásobné)
 předmět – na kterém slovu závisí, jak je vyjádřen
 přísloušné určení – druh Pu, závisí..., je vyjádřeno...
 přívlástek – shodný, neshodný; závisí..., je vyjádřeno...

I/str. 54
I/str. 54
I/str. 55–60
I/str. 61–65
I/str. 76
I/str. 76
I/str. 81–86
I/str. 87–93

Rozbor č. 3 cv. 1 až 20

III/str. 31–33

Každý rozbor větných celků č. 1–20 obsahuje:

Souvětí
Počet vět, spojovací výrazy
Věty hlavní a vedlejší

I/str. 94, 95
I/str. 94, 95
I/str. 94, 95

TESTY

Test I pro použití na konci prvního čtvrtletí; učivo probrané do str. 49

1. Tvoření slov
2. Pravopisné cvičení
3. Slovesné tvary

Test II pro použití na konci prvního pololetí; učivo probrané do str. 98

1. Pravopisné cvičení
2. Skladební dvojice
3. Přísudek
4. Podmět
5. Přísloušné určení
6. Přívlástek

Test III pro použití na konci třetího čtvrtletí; učivo probrané do str. 116

1. Veltrusy a jejich okolí (pravopisné cvičení)
2. Podstatná jména
3. Strakaté krávy (pravopisné cvičení)
4. Vlastní jména
5. Odchytky ve tvarech některých podstatných jmen
6. Vzory podstatných jmen

Test IV závěrečný; učivo probrané do str. 146

1. Bosou nohou... (pravopisné cvičení)
2. Přídavná jména
3. Přehled pravopisu přídavných jmen
4. Minulou noc... (pravopisné cvičení)
5. Stupňování přídavných jmen
6. Tvary přídavných jmen

OBSAH CD-ROMu Český jazyk 7

s odkazy na příslušné strany tištěné učebnice

Vysvětlivky: I – tištěná učebnice Český jazyk 7 ALTER, první díl
III – tištěná učebnice Český jazyk 7 ALTER, třetí díl

DRUHY VĚT PODLE POSTOJE MLUVČÍHO

1. Otázky zjišťovací a doplňovací I/str. 5, III/str. 7
2. Věty oznamovací a rozkazovací I/str. 5, III/str. 7
3. Vyjádření důrazné výzvy I/str. 6, III/str. 7
4. Funkce větných celků podle postoje mluvčího I/str. 6
5. Věty podle postoje mluvčího I/str. 7

VĚTY DVOJČLENNÉ, JEDNOČLENNÉ A VĚTNÉ EKVIVALENTY

1. Věty dvojčlenné a jednočlenné I/str. 8–10
2. Rozlišování vět dvojčlenných a jednočlenných I/str. 9, 10, III/str. 8
3. Věty jednočlenné + procvičování pravopisu I/str. 10, 11
4. Větné ekvivalenty + pravopisné cvičení I/str. 12–14
5. Větné ekvivalenty, věty jednočlenné a dvojčlenné I/str. 13
6. Rozlišování větných a nevětných výpovědí I/str. 14, III/str. 9

ZÁKLADNÍ VĚTNÉ ČLENY

1. Podmět (co už víme o podmětu) I/str. 17
2. Přísudek (co už víme o přísudku) I/str. 15, 16
3. Základní větné členy I/str. 15–18, III/str. 10
4. Různé způsoby vyjádření přísudku I/str. 15, 16
5. Vyjádření podmětu I/str. 17, 18

PODSTATNÁ JMÉNA

1. Shrnutí učiva o podstatných jménech I/str. 19–23
2. Podstatná jména konkrétní a abstraktní I/str. 19–23
3. Odchytky ve tvarech některých podstatných jmen I/str. 24–27, III/str. 11
4. Koncovky podstatných jmen + další pravopisné jevy I/str. 27–30, III/str. 11
5. Pravopisné cvičení I/str. 23, 24, III/str. 11

PŘÍDAVNÁ JMÉNA

1. Shrnutí učiva o přídavných jménech I/str. 31–39, III/str. 12
2. Přídavná a tvarově stejná podstatná jména I/str. 31, 32
3. Pravopisné cvičení I/str. 33–37, III/str. 12
4. Koncovky přídavných jmen + jiné pravopisné jevy I/str. 32–37, III/str. 13
5. Druhy přídavných jmen I/str. 31, III/str. 12
6. Stupňování přídavných jmen I/str. 38, 39, III/str. 13
7. Procvičování stupňování přídavných jmen I/str. 38, 39, III/str. 13

ZÁJMENA

1. Shrnutí učiva o zájmech I/str. 40–47
2. Druhy a mluvnické významy zájmen I/str. 40, 41, III/str. 14
3. Užití tvarů zájmena *jenž* I/str. 48, 49, III/str. 14
4. Užití zájmen *on, ona, ono* I/str. 46, III/str. 14, 15
5. Užití kratších a delších tvarů zájmena *můj* I/str. 46, 47, III/str. 15
6. -í nebo -i ve tvarech zájmen *náš, váš* I/str. 46, III/str. 15
7. Zájmena neskloňná I/str. 47, III/str. 15
8. Užití zájmen – pravopisné cvičení I/str. 44–50, III/str. 15, 16
9. Zájmena rodová a bezrodá I/str. 41, III/str. 16

ČÍSLOVKY

1. Přehled učiva o číslovkách I/str. 51–56, III/str. 16
2. Tvary číslovek *dvě, tři, čtyři* I/str. 53, 54
3. Užití číslovek základních, řadových a druhových I/str. 52, 55, 56, III/str. 16, 17
4. Číslovky a tvar počítaného předmětu I/str. 53, 56, III/str. 17
5. Číslovky v ustálených rčeních I/str. 56, III/str. 17

SLOVESA

1. Přehled učiva o slovesech I/str. 57–59
2. Slovesný rod činný a trpný (shrnutí učiva) I/str. 64–73
3. Vyjádření rodu trpného I/str. 71–73, III/str. 18
4. Vyjádření rodu trpného I/str. 71–73, III/str. 18
5. Pravopisné cvičení (doplňování interpunkce) I/str. 59–61
6. Tvary rodu trpného v přísudku I/str. 66–70, III/str. 19
7. Pravopisné cvičení (doplňování interpunkce) I/str. 68–71, III/str. 19
8. Pravopisné cvičení I/str. 68–71, III/str. 18, 19
9. Pravopisné cvičení III/str. 17

PŘÍSLOVCE

1. Shrnutí učiva o příslovcích I/str. 74–77, III/str. 19
2. Stupňování příslovčí I/str. 78, 79, III/str. 21
3. Užití příslovčí + procvičování pravopisu I/str. 75, 76, III/str. 19, 20
4. Ustálená příslovečná spojení + užití příslovčí I/str. 77, 79, III/str. 21
5. Příslovečné speřezky I/str. 76, 77, III/str. 20
6. Užití příslovčí I/str. 76, 77, III/str. 20, 21

PŘEDLOŽKY

1. Opakování učiva o předložkách I/str. 80–82
2. Užití předložky *s* ve tvarech 7. p. I/str. 84, III/str. 22
3. Příslovečná speřezka – předložková vazba I/str. 83–85, III/str. 22, 23
4. Vyjádření předložkových spojení větami vedlejšími III/str. 22, 23
5. Užití předložek I/str. 82, 83, III/str. 23

SPOJKY

1. Shrnutí učiva o spojkách I/str. 86, 87
2. Užití spojek (doplnění interpunkce v souvětích) I/str. 86, III/str. 23
3. Užití spojek I/str. 87, III/str. 23, 24

ČÁSTICE, CITOSLOVCE

1. Shrnutí učiva o částicích I/str. 88, 89
2. Užití částic I/str. 89, III/str. 24
3. Shrnutí učiva o citoslovcích I/str. 90, 91, III/str. 24
4. Shrnutí učiva o citoslovcích (pokračování) I/str. 90, 91, III/str. 24

PŘÍSUDEK, VEDLEJŠÍ VĚTA PŘÍSUDKOVÁ

1. Shrnutí učiva o přísudku I/str. 92–98, III/str. 25
2. Přísudek jmenný se sponou I/str. 95–97
3. Vedlejší věta přísudková I/str. 99, III/str. 25
4. Druhy přísudků I/str. 92–97
5. Procvičování přísudku, způsobů jeho vyjádření I/str. 92–98, III/str. 25
6. Druhy přísudků – přísudek jmenný beze spony I/str. 92–98
7. Slovesa sponová a plnovýznamová v přísudku I/str. 92–97, III/str. 26
8. Sloveso *být* jako sponové i plnovýznamové I/str. 92–97, III/str. 25, 26
9. Vyjádření přísudku I/str. 92–98, III/str. 26

PODMĚT, VEDLEJŠÍ VĚTA PODMĚTNÁ

1. Shrnutí učiva o podmětu I/str. 100–103
2. Vedlejší věta podmětá I/str. 104, 105
3. Nevyjádřené podměty I/str. 103, III/str. 27
4. Vedlejší věty podmětá I/str. 104, 105, III/str. 27
5. Vedlejší věty podmětá (pokračování) I/str. 104, 105, III/str. 27

PŘEDMĚT, VEDLEJŠÍ VĚTA PŘEDMĚTNÁ

1. Shrnutí učiva o předmětu I/str. 109–115
2. Určování předmětu a řídicího členu I/str. 110, 111
3. Větný rozbor (předmět ve stavbě věty) I/str. 110, 111, III/str. 28
4. Předmět vyjádřený různými slovními druhy I/str. 109–113
5. Předmět a vedlejší věta předmětá I/str. 114, 115
6. Vedlejší věty předmětá, interpunkce v souvětí I/str. 114, 115, III/str. 29, 30

PŘÍSLOVEČNÉ URČENÍ, VEDLEJŠÍ VĚTY PŘÍSLOVEČNÉ

1. Shrnutí učiva o příslovečném určení I/str. 116–128
2. Druhy příslovečných určení I/str. 116–126, III/str. 30
3. Vedlejší věty příslovečné I/str. 127, 128, III/str. 31
4. Vedlejší věty příslovečné (pokračování) I/str. 127, 128, III/str. 31
5. Určování druhů vedlejších vět příslovečných I/str. 127, 128, III/str. 32
6. Druhy vedlejších vět příslovečných I/str. 127, 128, III/str. 32
7. Vyjádření Pu vedlejší větou příslovečnou I/str. 123–128, III/str. 32
8. Vyjádření Pu vedlejší větou příslovečnou I/str. 123–128, III/str. 32

PŘÍVLASTEK, VEDLEJŠÍ VĚTA PŘÍVLASTKOVÁ

1. Shrnutí učiva o přívlastku I/str. 129–142
2. Postavení přívlastku shodného ve větě I/str. 129–133, III/str. 34
3. Rozlišování přívlastků postupně rozvíjejících I/str. 135–137, III/str. 33
4. Určování přívlastků I/str. 132–137, III/str. 33
5. Druhy přívlastků, interpunkce I/str. 135–137, III/str. 33
6. Přívlastek volný a těsný I/str. 138, 139
- 7a. Vyjádření přívlastku větou vedlejší přívlastkovou I/str. 140–142, III/str. 34
- 7b. Vyjádření přívlastku větou vedlejší přívlastkovou I/str. 140–142, III/str. 34
- 7c. Vyjádření přívlastku větou vedlejší přívlastkovou I/str. 140–142, III/str. 34
8. Vedlejší věty přívlastkové, interpunkce I/str. 140–142, III/str. 34

DOPLŇEK, VEDLEJŠÍ VĚTA DOPLŇKOVÁ

1. Shrnutí učiva o doplňku I/str. 143–148
2. Užití doplňku ve větách I/str. 147, 148, III/str. 35
3. Určování doplňků I/str. 143–146, III/str. 35
4. Vedlejší věta doplňková I/str. 149, 150, III/str. 36
5. Doplněk a příslovečné určení I/str. 143–146, III/str. 35, 36
- 6a. Vedlejší věty doplňkové a předmětné I/str. 149, 150, III/str. 36
- 6b. Vedlejší věty doplňkové a předmětné I/str. 149, 150, III/str. 36
- 6c. Vedlejší věty doplňkové a předmětné I/str. 149, 150, III/str. 36
7. Změna doplňku na přívlastek I/str. 143–146, III/str. 35
- 8a. Pravopisné cvičení + druhy vět vedlejších III/str. 36
- 8b. Druhy vět vedlejších III/str. 36

PROCVIČOVÁNÍ SKLADBY

1. Tvary téhož slova v různé větněčlenské platnosti I/str. 100–139, III/str. 37
2. Procvičování skladby I/str. 92–149, III/str. 37
3. Věty jednočlenné a větné ekvivalenty I/str. 8–14
4. Věty dvojčlenné, jednočlenné, větné ekvivalenty I/str. 8–14
5. Procvičování interpunkce v souvětích I/str. 86–87, 92–99, III/str. 38
6. Rozlišování druhů vět vedlejších I/str. 92–149, III/str. 38
7. Určování základních a rozvíjejících větných členů I/str. 92–149, III/str. 39

VÝZNAM SLOV, RČENÍ, PŘÍSLOVÍ

1. Nauka o významu slov (shrnutí učiva) I/str. 151–153
2. Věcné významy slov (obrazná vyjádření) I/str. 153, 154, III/str. 41
3. Užití obrazných vyjádření I/str. 153, 154, III/str. 41, 42
4. Slova jednoznačná, mnohoznačná I/str. 155, III/str. 42, 43
5. Mluvnické významy slov I/str. 19–91, III/str. 42
- 5a. Nepřímá pojmenování – metafora a metonymie I/str. 156–158, III/str. 43, 44
6. Homonyma (rozlišení, užití) I/str. 159, 160, III/str. 44
7. Homonyma I/str. 159, 160, III/str. 44
8. Slohové rozvrstvení slovní zásoby I/str. 161–165, III/str. 45
9. Významové odstíny synonym, antonyma I/str. 161–163, III/str. 45

TVOŘENÍ SLOV

1. Tvoření slov odvozováním I/str. 168–173, III/str. 47
2. Tvoření slov skládáním I/str. 174, 175, III/str. 47, 48
3. Tvoření slov zkracováním I/str. 175, 176, III/str. 48, 49
4. Rozlišování odvozených slov v textu I/str. 177, 178
5. Odvozování podstatných jmen I/str. 179, 180, III/str. 49, 50
6. Odvozování podstatných jmen (pokračování) I/str. 179, 180, III/str. 50, 51

7. Odvozování přídavných jmen	I/str. 181, 182, III/str. 51, 52
8. Odvozování přídavných jmen (pokračování)	I/str. 181, 182, III/str. 51, 52
9. Odvozování sloves	I/str. 183–185, III/str. 52
10. Pravopis přípon a předpon	I/str. 184, 185, III/str. 47–52

Cvičení je možno zadávat po probrání uvedené strany (stran) v učebnici Český jazyk 7 ALTER, první díl.

PRAVOPISNÁ CVIČENÍ A ROZBORY

1a. Pravopisné cvičení, rozbor	1b. Slovní a větný rozbor	I/str. 24, III/str. 1
2a. Pravopisné cvičení, rozbor	2b. Slovní a větný rozbor	I/str. 24, III/str. 1
3a. Pravopisné cvičení, rozbor	3b. Slovní a větný rozbor	I/str. 26, III/str. 1
4a. Pravopisné cvičení, rozbor	4b. Slovní a větný rozbor	I/str. 30, III/str. 1, 2
5a. Pravopisné cvičení, rozbor	5b. Slovní a větný rozbor	I/str. 30, III/str. 2
6a. Pravopisné cvičení, rozbor	6b. Slovní a větný rozbor	I/str. 30, III/str. 2
7a. Pravopisné cvičení, rozbor	7b. Slovní a větný rozbor	I/str. 30, III/str. 2
8a. Pravopisné cvičení, rozbor	8b. Slovní a větný rozbor	I/str. 30, III/str. 2, 3
9a. Pravopisné cvičení, rozbor	9b. Slovní a větný rozbor	I/str. 37, III/str. 3
10a. Pravopisné cvičení, rozbor	10b. Slovní a větný rozbor	I/str. 39, III/str. 3
11a. Pravopisné cvičení, rozbor	11b. Slovní a větný rozbor	I/str. 47, III/str. 3, 4
12a. Pravopisné cvičení, rozbor	12b. Slovní a větný rozbor	I/str. 56, III/str. 4
13a. Pravopisné cvičení, rozbor	13b. Slovní a větný rozbor	I/str. 60, III/str. 4
14a. Pravopisné cvičení, rozbor	14b. Slovní a větný rozbor	I/str. 60, III/str. 4
15a. Pravopisné cvičení, rozbor	15b. Slovní a větný rozbor	I/str. 60, III/str. 4, 5
16a. Pravopisné cvičení, rozbor	16b. Slovní a větný rozbor	I/str. 108, III/str. 5
17a. Pravopisné cvičení, rozbor	17b. Slovní a větný rozbor	I/str. 108, III/str. 5
18a. Pravopisné cvičení, rozbor	18b. Slovní a větný rozbor	I/str. 147, III/str. 5
19a. Pravopisné cvičení, rozbor	19b. Slovní a větný rozbor	I/str. 176, III/str. 5
20a. Pravopisné cvičení, rozbor	20b. Slovní a větný rozbor	I/str. 170, III/str. 6
21a. Pravopisné cvičení, rozbor	21b. Slovní a větný rozbor	I/závěrečné opakování, III/str. 6
22a. Pravopisné cvičení, rozbor	22b. Slovní a větný rozbor	I/závěrečné opakování, III/str. 6

Testy je možno zadávat vždy na konci čtvrtletí.

TEST I I. čtvrtletí: III/str. 53–55

1. Podstatná jména (pravopisná cvičení)
2. Přídavná jména (pravopisná cvičení)
3. Pravopisné cvičení + zájmena
4. Číslovky
5. Slovesa
6. Slovesa (trpný rod)

TEST II II. čtvrtletí: III/str. 56, 57

1. Pravopisné cvičení, neohebné druhy slov
2. Neohebné druhy slov (pokračování)
3. Základní skladební dvojice – přísudek
4. Základní skladební dvojice – podmět
5. Několikanásobný podmět (shoda)
6. Vedlejší věty podmětne a přísudkové

TEST III III. čtvrtletí: III/str. 58–61

1. Rozvíjející větné členy – předmět
2. Vedlejší věta předmětná
3. Příslovečné určení
4. Vedlejší věty příslovečné
5. Vedlejší věty příslovečné (pokračování)
6. Přívlastek
7. Přívlastek několikanásobný a postupně rozvíjející
8. Přívlastek několikanásobný a postupně rozvíjející (pokr.)
9. Přívlastek těsný a volný
10. Vedlejší věty přívlastkové

TEST IV IV. čtvrtletí: III/str. 62–67

1. Doplněk
2. Doplněk (pokračování)
3. Vedlejší věta doplňková
4. Vedlejší věta doplňková (pokračování)
5. Významy slov
6. Významy slov (pokračování)
7. Pravopisné cvičení + tvoření slov odvozováním
8. Tvoření slov skládáním a zkracováním
9. Tvoření slov (užití)

Připravovaná řada CD-ROMů LITERÁRNÍ A ESTETICKÁ VÝCHOVA pro 6., 7., 8. a 9. ročník ZŠ a příslušné ročníky víceletých gymnázií

Nakladatelství ALTER připravuje čtyřdílnou řadu CD-ROMů **Literární a estetická výchova**, která bude elektronickou verzí tištěných sešitů Literární výchova k Čítankám ALTER. Tyto CD-ROMy mají nadpředmětový charakter s přesahem do vzdělávací oblasti Umění a kultura.

Možné způsoby použití CD-ROMu:

- a) *pro individuální učení (learning)* – na síti v počítačových učebnách
- b) *pro frontální výuku v běžných třídách (teaching)* – více viz str. 66 až 70 této publikace
- c) *na interaktivních tabulích*
- d) *pro domácí přípravu* (např. studijně založených žáků, vhodné i jako průběžná příprava na přijímací zkoušky)

Elektronické zpracování zachovává členění do lekcí a umožňuje zpracování otevřených otázek a úkolů formou volného psaní (úvahy a názory, eseje, pokusy o vlastní tvorbu na dané téma, případně k danému literárnímu útvaru). Při psaní na počítači žáci nejsou omezováni místem jako v tištěných sešitech a psaní na počítači je pro ně atraktivnější mimo jiné i proto, že počítač sám koriguje základní pravopis, a příležitost k tvorbě tak mají i ti žáci, pro něž je nejistota v pravopise, případně velmi nekvalitní až nečitelné písmo, určitou bariérou. Tyto práce program nevyhodnocuje, registruje pouze jejich vypracování. Jako zpětná vazba se předpokládá společné čtení nebo promluvy s využitím klíčových slov či vypracované osnovy. Součástí je i výukový program, který vyhodnocuje úkoly a otázky z literární teorie.

Přílohy CD-ROMů jsou:

- **textové** (ukázky, životopisy, kritiky, programy, scénáře apod.)
- **obrazové** (ukázky z děl výtvarníků)
- **zvukové** (dramatizace, četba, archivní záznamy autorských čtení předních českých spisovatelů a básníků, ukázky z hudebních děl aj.)
- **videoukázky** (ukázky z filmových a divadelních zpracování literárních děl)
- **propojení na internet** (umožňující např. procházky světovými galeriemi)

Jako ukázkou uvádíme přehled některých zvukových příloh k CD-ROMům **Literární a estetická výchova pro 6. a 7. ročník**.

Seznam některých audioukázek k Literární a estetické výchově 6

k textu v Čítance (autor, název, strana)	zvuková ukázka (autor, název, druh)
Vladislav, J.: O krásné Janičce a rytíři Tamlinovi, Čít. str. 6	Vladislav, J.: Co vyprávěl vítr bílé růži – dramatizace, pohádky
Na mne-li myslíš (Zpěvy staré Číny), Čít. str. 9	Milostné básně světa (Zpěvy staré Číny) – recitace
Frynta, E.: Kráva, Čít. str. 14	Frynta, E.: Smysl Nesmyslu – četba eseje o non-sensové poezii
Stevenson, R. L.: Mořský vlk, Čít. str. 15	Stevenson, R. L.: Poklad na ostrově – dramatizace
Morgenstern, Ch.: Kamenný vůl, Čít. str. 19	Morgenstern, Ch.: Mezi pláčem a smíchem – recitace

Švarný tambor, Čít. str. 28	Francouzské lidové písně – hudební ukázka
Twain, M.: Zmatek pokračuje, Čít. str. 38	Twain, M.: Život na Mississippi – četba
Longfellow, H. W.: Hiawathovo dětství, Čít. str. 42	Longfellow, H. W.: Píseň o Hiawathovi – hudební ukázka (autor hudby Jaroslav Vogel)
La Fontaine, J. de: O slepici, která snášela zlatá vajíčka, Čít. str. 53	La Fontaine, J. de: Na jevišti světa – recitace
Kainar, J.: Čarovné zrcadlo, Čít. str. 77	Kainar, J.: Po boji, Dunaj – autorský přednes
Šrámek, F.: Pleskoty, Čít. str. 87	Šrámek, F.: Znáám já jeden krásný zámek – recitace
Jirásek, A.: Lucerna, Čít. str. 99	Jirásek, A.: Lucerna – dramatizace
Lindgrenová, A.: Bratři Lví srdce, Čít. str. 127	Lindgrenová, A.: Bratři Lví srdce – dramatizace
Havlíček Borovský, K.: Tyrolské elegie, Čít. str. 143	Havlíček Borovský, K.: Král Lávra – recitace
Havlíček Borovský, K.: Epigramy, Čít. str. 145	Havlíček Borovský, K.: Epigramy – hudební ukázka (autor hudby Jaroslav Doubrava)

Seznam některých audioukázek k Literární a estetické výchově 7

Šrámek, F.: Uprostřed cesty, Čít. str. 5	Šrámek, F.: Splav – recitace
Kosmova Kronika česká, Čít. str. 18	Kosmova Kronika česká
Fulghum, R.: Listí, Čít. str. 22	Fulghum, R.: Všechno, co opravdu potřebuju znát, jsem se naučil v mateřské školce – četba
Mathesus, B.: Lenochova píseň, Čít. str. 25	Tři písně na starou čínskou poezii – hudební ukázka
Kisch, E. E.: Ve škole U piaristů, Čít. str. 37	Kisch, E. E.: dramatické pásmo ze života zuřivého reportéra – dramatizace
Šrámek, F.: Raport, Čít. str. 49	Šrámek, F.: Života bído, přec tě mám rád – recitace
Petiška, E.: Prometheus, Čít. str. 50	Petiška, E.: Staré řecké báje a pověsti – četba
Zeyer, J.: Radúz a Mahulena, Čít. str. 62	Zeyer, J.: Radúz a Mahulena – dramatizace
Posadovská, D., Pazdírek J.: Josef Suk, Čít. str. 71	Suk, J.: Píseň lásky – hudební ukázky
Deml, J.: Moji přátelé, Čít. str. 73	Deml, J.: Moji přátelé – recitace
Doyle, A. C.: Škola v Priori, Čít. str. 79	Doyle, A. C.: Pes baskervillský – četba
Seifert, J.: U malíře Vladimíra Komárka, Čít. str. 106	Seifert, J.: Deštník z Piccadilly – recitace
Dumas, A.: Královští mušketýři a garda pana kardinála, Čít. str. 115	Dumas, A.: Tři mušketýři – dramatizace
Jirásek, A.: Filozofská historie, Čít. str. 134	Jirásek, A.: Filozofská historie – dramatizace
Skácel, J.: Návraty Jana Skácela; Veliká zahrada pro malého slona; Uspávanka se studánkou, Čít. od str. 144	Skácel, J.: Cesta k nám – literárně-hudební pásmo z díla Jana Skácela
Škvorecký, J.: Volby v našem městě, Čít. str. 165	Škvorecký, J.: Ze života lepší společnosti – četba
London, J.: Kaňon plný zlata, Čít. str. 170	London, J.: Bílý den – četba

Poznámky:

Přehledné tabulky samostatných činností žáka

**K UČEBNICÍM
ČESKÉHO JAZYKA ALTER
pro 6. až 9. ročník**

Určeno k okopírování pro plný počet žáků

PŘEHLEDNÉ TABULKY k učebnicím českého jazyka ALTER

Trojdielné učebnice **Český jazyk 6, 7, 8 a 9** poskytují širokou nabídku cvičení, z nichž je nutno podle možností a schopností žáků vybírat. Zásobník cvičení je dost široký na to, aby umožnil průběžně procvičovat aplikaci probíraných jazykových prostředků a jevů. Součástí každé vyučovací hodiny by měla být minimálně 15 až 20minutová samostatná práce, při níž žáci vypracovávají zadání, která jsou uvedena v následujících tabulkách pro 1., 2. a 3. díl učebnice. Při plnění těchto úkolů žáci pracují se všemi dostupnými zdroji informací; mohou např. listovat v učebnicích, pracovat s tištěnými přehledy učiva ze 3. dílu učebnic, případně s jakýmkoliv vlastními poznámkami a přehledy, a vyhledávat zde látku, kterou pro vyřešení zadání potřebují; průběžně mohou používat PČP a SSČ, případně další příručky, např. Přehlednou mluvnici češtiny pro základní školy. Úspěch při řešení aplikačních cvičení je tak dosažitelný pro každého žáka, protože nezávisí pouze na pamětně osvojených vědomostech. Je samozřejmé, že všichni žáci nebudou vypracovávat všechna cvičení. Vyučující může stanovit minimum, které by měl – případně i s pomocí vyučujícího nebo skupiny – zvládnout každý žák. Od žáků, kteří usilují o hodnocení stupněm výborný či chvalitebný, se očekává, že vypracují všechna cvičení. Učebnice ALTER tak umožňují každému jedinci, aby pracoval na své osobní maximum, aby pracoval s úspěchem a prostřednictvím záznamů v tabulkách mohl průběžně sledovat i okamžitý stav dosahovaných výsledků. Je to jedna z možných cest, jak budovat u žáků např. kompetenci k učení: „...*poznává cíl a smysl učení, posoudí vlastní pokrok, naplánuje si, jakým způsobem by mohl své učení zdokonalit, kriticky zhodnotí výsledky svého učení...*“. Některá kritéria, např. kolik bodů je třeba dosáhnout pro určitý klasifikační stupeň, je možno nastavit v různých třídách různě. Pokud se nastavení těchto kritérií zúčastní i žáci, mohou se tak budovat následující kompetence (sociální a personální): „...*žák se podílí společně s pedagogy na vytváření pravidel práce v týmu..., ...vytváří si pozitivní představu o sobě samém, která podporuje jeho sebedůvěru...*“.

Poznámka: Tabulky můžete okopírovat pro plný počet žáků se zvětšením na 125 %.

PŘEHLEDNÉ TABULKY

k učebnicím Český jazyk pro 6. ročník

(zaznamenávání výsledků samostatných činností žáka)

ČESKÝ JAZYK 6/1. díl – UČIVO O JAZYCE

V následujícím přehledu si zakroužkujte čísla cvičení, v nichž jste při samostatné práci docílili převážně správných řešení. Ostatní čísla škrtněte. V poslední kolonce může správnost údajů potvrdit ten, kdo práci kontroloval. Tím, že si cvičení označíte jako převážně správně vypracované, dáváte najevo, že jste schopni toto řešení znovu zopakovat, naznačit způsob, jak jste postupovali, vysvětlit jev nebo problematiku před třídou. Informace zaznamenané v tabulce mají sloužit především vám samotným, vyučující k nim může přihlídnout pouze tehdy, uchováte-li si jejich písemnou podobu, případně uzná-li je za věrohodné.

téma	strana	číslo cvičení	
Čeština je náš mateřský jazyk	5-6	1	
Nauka o jazyce a její složky	7-10	1, 2, 3, 4	
Pracujeme s jazykovými příručkami	10-14	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7	
Tvoření slov a stavba slova	15-16	1	
Rozbor slovotvorný	16-20	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8	
Stavba slova	21-24	3, 4, 5, 6, 7, 8, 9	
Pravopis ve slovech odvozených	24-31	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16	
Slovní druhy	32-34	1, 2, 3, 4, 5, 6	
Slovesa - opakování	35-39	1, 2, 3, 4, 5, 6	
Slovesa - oznamovací způsob v čase přít., bud. a min.	39-42	2, 3	
Slovesa - rozkazovací způsob	42-46	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10	
Slovesa - podmiňovací způsob	46-49	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11	
Skladba - opakování	50-53	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8	
Věta jednoduchá - základní větné členy	54-65	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19	
Shoda přísudku s podmětem	66-75	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20	
Rozvíjející větné členy - předmět	76-81	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7	
Rozvíjející větné členy - příslovečné určení	81-86	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11	
Rozvíjející větné členy - přívlastek	87-93	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12	
Věta jednoduchá a souvětí	94-95	1, 2, 3	
Tvoření vět	96-98	1, 2, 3, 4	
Podstatná jména konkrétní a abstraktní	99-100	1, 2, 3, 4	
Podstatná jména obecná a vlastní	101-102	1, 2, 3, 4, 5, 6	
Slovní a mluvnický význam podstatných jmen	103	1, 2, 3, 4	
Rod (životnost) podstatných jmen	104-105	1, 2, 3, 4	
Číslo podstatných jmen	106-108	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7	
Skloňování podstatných jmen	109-110	1, 2, 3, 4	
Vzory podstatných jmen	111-112	1, 2, 3, 4	
Odchyly v tvarech některých podstatných jmen	113-114	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10	
Tvary jmen místních a osobních - jména místní	115	1	
Tvary jmen místních a osobních - jména osobní	116	1, 2	
Přídavná jména - opakování, druhy přídavných jmen	117-118	1, 2	
Skloňování přídavných jmen tvrdých	119-122	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12	
Skloňování přídavných jmen měkkých	123-124	1, 2, 3, 4	
Skloňování přídavných jmen přívlastňovacích	125-129	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11	
Stupňování přídavných jmen	130-132	1, 2, 3, 4, 5	
Zájmena - druhy zájmen, skloňování zájmen bezrodých	133-135	1, 2, 3, 4	
Skloňování zájmen rodových - ten, náš	136-137	1, 2	
Skloňování zájmen osobních - on, ona, ono	138-139	2, 3, 4	
Skloňování zájmen přívlastňovacích - můj, tvůj, svůj	140-142	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8	
Skloňování zájmen tázacích a vztazných	143-144	1, 2, 3, 4	
Užívání zájmen	145-146	1, 2, 1	
Hlásky - samohlásky, souhlásky	147-148	2, 3, 4, 5	
Spisovná výslovnost hlásek	148-149	1, 2	
Slabiky	149-150	1, 2	
Zvuková stránka slova	151-152	1, 2	
Zvuková stránka věty - důraz	153-154	1, 2, 3, 4	
Zvuková stránka věty - větná melodie	154-155	1, 2	
Zvuková stránka věty - tempo, pauzy	156	1, 2, 3	

ČESKÝ JAZYK 6/2. díl – KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA

Do přehledu jednotlivých lekcí si запиšte odvedenou **samostatnou práci**. Můžete ji označit symbolem, nebo si pro danou třídu stanovte vlastní kritéria hodnocení; dále zaznamenejte, zda jste vypracovali koncept, nebo i čístopis (ten je možno psát na počítači a vytištěný odevzdat). Ostatní cvičení jsou určena pro ústní realizaci. Pokud však některá z nich rovněž vypracujete samostatně a písemně, запиšte je do sloupce **jiná cvičení**. Další aktivity, např. ankety, články do časopisů či zvukové nahrávky, zaznamenávejte do oddílu **ostatní činnosti**.

samostatná práce – hodnocení		koncept/K čístopis/Č	jiná cvičení ostatní činnosti	samostatná práce – hodnocení		koncept/K čístopis/Č	jiná cvičení ostatní činnosti
str. 6/ cv. 4				str. 42/ cv. 4			
str. 7/ cv. 8				str. 46/ cv. 5			
str. 8/ cv. 11				str. 49/ cv. 10			
str. 9/ cv. 13				str. 52/ cv. 2			
str. 12/ cv. 7				str. 55/ cv. 4			
str. 16/ cv. 6				str. 57/ cv. 4			
str. 18/ cv. 2				str. 60/ cv. 6			
str. 19/ cv. 2				str. 64/ cv. 5			
str. 20/ cv. 4				str. 65/ cv. 2			
str. 27/ cv. 8				str. 67/ cv. 2			
str. 30/ cv. 3				str. 70/ cv. 7			
str. 37/ cv. 5				str. 74/ cv. 5			
str. 40/ cv. 3							
Ostatní činnosti: _____							

ČESKÝ JAZYK 6/3. díl – PŘEHLEDY • TABULKY • ROZBORY • CVIČENÍ

Do přehledu zapisujte pouze dosažené výsledky vyjádřené bodovým hodnocením. Můžete si ve třídě stanovit, kolik bodů bude odpovídat jednotlivým klasifikačním stupňům pro pololetní a závěrečnou klasifikaci. Sami si pak můžete rozhodnout, o jakou úroveň budete usilovat, a průběžně sledovat, jak se vám váš záměr daří plnit.

Doplňovací cvičení		Jazykové rozborové a cvičení	dosaženo bodů	Testy	dosaženo bodů
	dosaženo bodů				
č. 1		I/Y po obojetných souhláskách		Test I	
č. 2		Shoda přísudku s podmětem			
č. 3		Podstatná jména		Test II	
č. 4		Přídavná jména			
č. 5		Zájmena			
č. 6		Číslovky		Test III	
č. 7		Slovesa			
č. 8		Skladba			
č. 9		Jazykové rozborové – Rozbor č. 1		Test IV	
		Jazykové rozborové – Rozbor č. 2			
		Jazykové rozborové – Rozbor č. 3			

PŘEHLEDNÉ TABULKY

k učebnicím Český jazyk pro 7. ročník

(zaznamenávání výsledků samostatných činností žáka)

ČESKÝ JAZYK 7/1. díl – UČIVO O JAZYCE

V následujícím přehledu si zakroužkujte čísla cvičení, v nichž jste při samostatné práci docílili převážně správných řešení. Ostatní čísla škrtněte. V poslední kolonce může správnost údajů potvrdit ten, kdo práci kontroloval. Tím, že si cvičení označíte jako převážně správně vypracované, dáváte najevo, že jste schopni toto řešení znovu zopakovat, naznačit způsob, jak jste postupovali, vysvětlit jev nebo problematiku před třídou. Informace zaznamenané v tabulce mají sloužit především vám samotným, vyučující k nim může přihlídnout pouze tehdy, uchováte-li si jejich písemnou podobu, případně uzná-li je za věrohodné.

téma	strana	číslo cvičení	
Druhy vět podle postoje mluvčího	5-7	1, 2, 3, 4, 5	
Věty dvoječlenné a jednočlenné	8-12	1, 2, 3, 4, 5	
Větné ekvivalenty	12-14	1, 2, 3, 4	
Základní větné členy – opakování	15-18	1, 2, 3, 4, 5, 6	
Podstatná jména	19-30	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16	
Přídavná jména	31-39	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15	
Zájmena	40-50	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27	
Číslovky	51-56	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19	
Slovesa	57-73	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26	
Príslovce	74-79	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13	
Předložky	80-85	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10	
Spojky	86-87	1, 2, 3	
Částice	88-89	1, 2, 3, 4	
Citoslovce	90-91	1, 2, 3, 4, 5	
Prísudek	92-99	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14	
Podmět	100-105	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13	
Procvičování pravopisu shody přísudku s podmětem	106-108	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7	
Předmět	109-115	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12	
Príslovečné určení	116-128	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20	
Prívlastek	129-142	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22	
Doplňk	143-150	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16	
Slovo a souloví	151-154	1, 2, 3, 4, 5, 6	
Slova jednoznačná a mnohoznačná	155-159	1, 2, 3, 4, 5	
Slova souzvučná – homonyma	159-160	1, 2, 3, 4	
Slova souznačná – synonyma, slova protikladná – antonyma	161-163	1, 2, 3, 4, 5, 6	
Odborné názvy	164-167	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10	
Způsoby tvoření slov	168-177	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19	

ČESKÝ JAZYK 7/2. díl – KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA

Do přehledu jednotlivých lekcí si запиšte odvedenou **samostatnou práci**. Můžete ji označit symbolem, nebo si pro danou třídu stanovte vlastní hodnocení; dále zaznamenejte, zda jste vypracovali koncept, nebo i čistopis (ten je možno psát na počítači a vytištěný odevzdat). Ostatní cvičení jsou určena pro ústní realizaci. Pokud však některá z nich rovněž vypracujete samostatně a písemně, запиšte je do sloupce **jiná cvičení**. Další aktivity, např. ankety, články do časopisů či zvukové nahrávky, zaznamenávejte do oddílu **ostatní činnosti**.

samostatná práce – hodnocení		koncept/K čistopis/Č	jiná cvičení ostatní činnosti	samostatná práce – hodnocení		koncept/K čistopis/Č	jiná cvičení ostatní činnosti
str. 4/cv. 2				str. 32/cv. 1			
str. 7/cv. 4				str. 33/cv. 1			
str. 9/cv. 2				str. 35/cv. 4			
str. 10/cv. 3				str. 36/cv. 1			
str. 13/cv. 9				str. 42/cv. 5			
str. 16/cv. 4				str. 44/cv. 1			
str. 19/cv. 3				str. 46/cv. 4			
str. 21/cv. 5				str. 48/cv. 4			
str. 24/cv. 4				str. 50/cv. 2			
str. 25/cv. 5				str. 52/cv. 2			
str. 26/cv. 4				str. 54/cv. 2			
str. 27/cv. 2				str. 57/cv. 7			
str. 31/cv. 7				str. 60/cv. 8			
Ostatní činnosti: _____							

ČESKÝ JAZYK 7/3. díl – PŘEHLEDY • TABULKY • ROZBORY • CVIČENÍ

Do následujícího přehledu zapisujte dosažené výsledky vyjádřené bodovým hodnocením. Můžete si ve třídě stanovit, kolik bodů bude odpovídat jednotlivým klasifikačním stupňům pro pololetní a závěrečnou klasifikaci. Sami se pak můžete rozhodnout, o jakou úroveň budete usilovat, a průběžně sledovat, jak se vám váš záměr daří plnit.

Pravopisná cvičení – diktáty		Jazykové rozbory a cvičení	
	dosaženo bodů		dosaženo bodů
č. 1		Druhy vět podle postoje mluvčího	
č. 2		Věty dvojčlenné a jednočlenné	
č. 3		Základní větné členy	
č. 4		Podstatná jména	
č. 5		Přídavná jména	
č. 6		Zájmena	
č. 7		Číslovky	
č. 8		Slovesa	
č. 9		Příslovce	
č. 10		Předložky	
č. 11		Spojky	
č. 12		Částice, citoslovce	
č. 13		Přísudek, vedlejší věta přísudková	
č. 14		Podmět, vedlejší věta podmíněná	
č. 15		Předmět, vedlejší věta předmětná	
č. 16		Přísl. určení, vedlejší věty příslovečné	
č. 17		Prívlastek, vedlejší věta prívlastková	
č. 18		Doplňek, vedlejší věta doplňková	
č. 19		Procvičování skladby	
č. 20		Význam slov – rčení, přísloví	
č. 21		Tvoření slov	
č. 22		Test I _____ Test II _____ Test III _____ Test IV _____ Test V _____	

PŘEHLEDNÉ TABULKY
k učebnicím Český jazyk pro 8. ročník
(zaznamenávání výsledků samostatných činností žáka)

ČESKÝ JAZYK 8/1. díl – UČIVO O JAZYCE

V následujícím přehledu si zakroužkujte čísla cvičení, v nichž jste při samostatné práci docílili převážně správných řešení. Ostatní čísla škrtněte. V poslední kolonce může správnost údajů potvrdit ten, kdo práci kontroloval. Tim, že si cvičení označíte jako převážně vypracované, dáváte najevo, že jste schopni toto řešení znovu zopakovat, naznačit způsob, jak jste postupovali, vysvětlit jev nebo problematiku před třídou. Informace zaznamenané v tabulce mají sloužit především vám samotným, vyučující k nim může přihlídnout pouze tehdy, uchováte-li si jejich písemnou podobu, případně uzná-li je za věrohodné.

téma	strana	cvičení č.	
Opakování	5–8	2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15	
Věta jednočlenná a dvojjčlenná Věta jednoduchá, souvětí	9–13	2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10	
Zápor	14–20	3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19	
Vztah mezi přísudkem a podmínkem; Několikanásobné větné členy	21–25	3, 4, 5, 6, 7, 8, 9	
Vztah mezi členem řídícím a závislým	26–29	2, 3, 4, 5, 6	
Předmět	30–33	Zopakujte si, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11	
Príslovecné určení	34–38	Zopakujte si, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13	
Přívlastek	39–42	Zopakujte si, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9	
Přívlastek těsný a volný	43–47	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8	
Doplňk	48–50	Zopakujte si, 1, 2, 3, 4, 5	
Souhrnná cvičení	51–52	1, 2, 3, 4	
Významový poměr mezi složkami několikanás. větných členů	53–61	Zopakujte si, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14	
Vztah přístavkový	62–66	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9	
Souvětí	67–72	2, 3, 4, 5, 6, 7, 8	
Souvětí souřadné	73–77	1, 2, 3	
Významový poměr vět ve vztahu souřadnosti	78–85	2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10	
Souvětí podřadné	86–89	1, 2, 3	
Procvičování	90–96	3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13	
Souhrnné opakování	97–103	3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12	
Obohacování slovní zásoby	104–105	2, 3,	
Tvoření slov odvozováním	105–112	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18	
Tvoření slov skládáním	112–114	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7	
Tvoření víceslovných pojmenování	116	Zopakujte si	
Přenášení pojmenování	117	Zopakujte si, 1	
Přejímání slov z cizích jazyků	118–122	2, 3, 4, 5, 6, 7, 8	
Skloňování přejatých jmen obecných	123–131	2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20	
Skloňování přejatých jmen vlastních	132–138	2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16	
Slovesa – procvičování	139–149	2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25	
Slovesný vid	150–160	2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28	
Slovanské jazyky	161–164	2, 3	
Spisovný jazyk a útvary nespis.	165–169	2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9	

ČESKÝ JAZYK 8/2. díl - KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA

Do přehledu jednotlivých lekcí si запиšte vykonanou samostatnou práci (lze ji označit symbolem, nebo si pro danou třídu stanovit vlastní bodové hodnocení): **koncept/čistopis, cvičení, osnova + samostatný ústní projev, jiné činnosti** – anketu mezi žáky nebo občany (nahrávaná na magnetofon), články do časopisů, řízení besedy na určité téma, zahájení (vernisáž) výstavy, uvádění koncertu nebo jiného veřejného vystoupení a další podle podmínek školy nebo třídy.

číslo lekce	koncept / čistopis	cvičení	osnova + ústní projev	ostatní činnosti (vypište druh)
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				
9.				
10.				
11.				
12.				
13.				
14.				
15.				
16.				
17.				
18.				
19.				
20.				

Shrnutí a slovní ohodnocení samostatných aktivit za 1. pololetí: _____

Shrnutí a slovní ohodnocení samostatných aktivit za 2. pololetí: _____

ČESKÝ JAZYK 8/3. díl - PŘEHLEDY • TABULKY • ROZBORY • CVIČENÍ

Do přehledu zapisujte pouze dosažené výsledky vyjádřené bodovým hodnocením. V oddělech cvičení a rozborů můžeme ponechat žákům možnost volby při výběru jednotlivých zadání nebo jejich částí.

DIKTÁTY		CVIČENÍ						ROZBORY	
číslo	dosaženo bodů	č.	b.	č.	b.	č.	b.	číslo	dosaženo bodů
1.		1.		19.		37.		1.	
2.		2.		20.		38.		2.	
3.		3.		21.		39.		3.	
4.		4.		22.		40.		4.	
5.		5.		23.		41.		5.	
6.		6.		24.		42.		6.	
7.		7.		25.		43.		7.	
8.		8.		26.		44.		8.	
9.		9.		27.		45.		9.	
10.		10.		28.		46.		10.	
11.		11.		29.		47.		11.	
12.		12.		30.		48.		12.	
13.		13.		31.		49.		13.	
14.		14.		32.		50.		14.	
15.		15.		33.		51.		15.	
16.		16.		34.		52.		16.	
17.		17.		35.		53.		17.	
18.		18.		36.		54.		18.	

I. pol.: celkem ___ b.
II. pol.: celkem ___ b.

celkem ___ bodů
celkem ___ bodů

celkem ___ bodů
celkem ___ bodů

KONTROLNÍ DIKTÁTY

dosaženo bodů	
I	
zadaný VJR	

dosaženo bodů	
II	
zadaný VJR	

dosaženo bodů	
III	
zadaný VJR	

dosaženo bodů	
IV	
zadaný VJR	

V těchto dvou oddělech je možno jako výborný hodnotit výsledek více než 750 dosažených bodů za každé pololetí ve cvičeních a rozborech podle vlastní volby žáků. Můžete si však pro třídu nastavit i jiná kritéria.

PŘEHLEDNÉ TABULKY
k učebnicím Český jazyk pro 9. ročník
(zaznamenávání výsledků samostatných činností žáka)

ČESKÝ JAZYK 9/1. díl – UČIVO O JAZYCE

V následujícím přehledu si zakroužkujte čísla cvičení, v nichž jste při samostatné práci docílili převážně správných řešení. Ostatní čísla škrtněte. V poslední kolonce může správnost údajů potvrdit ten, kdo práci kontroloval. Tím, že si cvičení označíte jako převážně vypracované, dáváte najevo, že jste schopni toto řešení znovu zopakovat, naznačit způsob, jak jste postupovali, vysvětlit jev nebo problematiku před třídou. Informace zaznamenané v tabulce mají sloužit především vám samotným, vyučující k nim může přihlédnout pouze tehdy, uchováte-li si jejich písemnou podobu, případně uzná-li je za věrohodné.

téma	strana	číslo cvičení	
Skladba	5–6	1, 1a), 1b), 1c), 1d), 1e)	
Vztahy ve větě jednoduché	6–8	2, 3, 4, 5, 6	
Stavba věty jednoduché	8–9	8a), 8b), 8c)	
Základní větné členy – přísudek	9–13	1, 2, 3, 4, 5, 6	
– podmět	13–15	7, 7a), 7b), 7c), 7d), 8, 9a), 9b), 9c)	
Rozvíjející větné členy			
– předmět	15–21	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10	
– příslovečné určení	21–26	1, 2a), 2b), 2c), 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12a), 12b)	
– přívlastek	27–32	1, 1a), 1b), 1c), 1d), 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10	
– doplněk	32–35	1a), 1b), 1c), 2a), 2b), 3, 4, 5, 6, 7	
Větné členy holé, rozvitě a členy souřadně spojené	36–42	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8	
Vztahy v přívlastku postupně rozvíjejícím	42–44	9, 10, 11	
Větné členy ve vztahu přístavkovém	44–48	12, 13, 14, 15a), 15b), 16, 17, 18a), 18b)	
Shoda přísudku s podmětem	49–50	1, 2, 3, 4a), 4b)	
Věty jednočlenné a větný ekvivalent	51–54	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9a), 9b), 9c)	
Samostatný a osamostatněný větný člen	55–58	1, 2, 3, 4	
Elipsa, vsuvka, oslovení, citoslovce	58–62	5, 6, 7, 8, 9, 10, 11	
Výpovědní funkce vět a větných ekvivalentů	63–68	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9	
Věty kladné a záporné	68–73	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13a), 13b), 13c), 13d), 14, 15	
Pořádek slov v české větě	74–77	1, 2, 3, 4, 5	
Řeč přímá a nepřímá	77–79	1, 2, 3, 4, 5, 6	
Tvoření vět	80–82	1, 2, 3, 4, Odpovězte na otázky	
Věta a souvětí – souvětí podřadné	83–90	1a), 1b), 1c), 2a), 2b), 2c), 2d), 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10	
Procvičování a opakování druhů vět vedlejších	91–95	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7	
Vedlejší věty přívlastkové	95–97	1, 2, 3, 4	
Vedlejší věty doplňkové	97–100	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7	
Rozlišování vedlejších vět předmětných a podmětných	100–103	1, 2, 3, 4, 5, 6	
Vedlejší věty příslovečné	103–106	1, 2, 3, 4, 5, 6	
Vedlejší věty přísudkové	107	1, 2	
Souvětí souřadné a podřadné, druhy významových poměrů	108–111	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 7a), 7b), 7c)	
Slovní druhy – slova ohebná a neohebná	112–114	1, 2, 3, 4, 5, 6	
Podstatná jména	115–125	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27	
Přídavná jména	128–129	1a), 1b), 1c), 2, 3a), 3b), 4, 5, 6	
Zájmena	129–133	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8a), 8b)	
Číslovky	134–137	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7	
Slovesa	137–144	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14	
Stavba slova a tvoření slov	145–147	1	
Tvoření slov odvozováním	148	2	
Tvoření slov skládáním a zkracováním	149–150	3, 4, 5, 6, 7, 8	
Pravopis	151–156	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8	
Slovní zásoba a její jednotky	157–162	1, 2, 3, 4, 5, 6	
Obohacování slovní zásoby; Slovníky	162–164	1, 2, 3; 1, 2	
Zvuková stránka jazyka	165–168	1, 2, 3, 4, 5, 6	
Stavba jazykového projevu	169–170		
Obecné výklady o jazyce	171–175	1a), 1b), 1c), 1d), 1e), 2	

ČESKÝ JAZYK 9/2. díl – KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA

Do přehledu jednotlivých lekcí si запиšte vykonanou **samostatnou práci**. Práci předložte v podobě, kterou lze hodnotit, tzn. písemně, jako nahrávku na zvukovém nosiči apod. Stanovte si ve třídě stupnici bodového hodnocení. Všichni žáci vypracují z každého zadání samostatné práce (v učebnici vyznačeno zeleně) koncept; dále si stanovte požadovaný počet čístopisů pro jednotlivé klasifikační stupně. Vaše volba spočívá ve výběru témat, můžete si zvolit i téma vlastní; na každou samostatnou práci máte možnost se připravit. Podle svých možností a ambicí zvolte obtížnost, rozsah, hloubku zpracování apod. **Cvičení** jsou určena především pro ústní realizaci při společné práci ve třídě; pokud některá z nich rovněž vypracujete samostatně a písemně, můžete si je zaznamenat příslušným číslem v kroužku. Do ostatních činností se řadí samostatný ústní projev na různých veřejných akcích školy, města či obce, ankety mezi žáky nebo mezi občany, články do časopisu, organizace besedy (pozvánka, oznámení, zpráva), řízení besedy, zahájení (vernisáž) výstavy, uvádění koncertu nebo jiné kulturní akce, moderování veřejných akcí podle podmínek školy, obce či města.

číslo lekce	samostatná práce		cvičení	ústní projev	ostatní činnosti
	k – koncept č – čístopis	téma			
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					
6.					
7.					
8.					
9.					
10.					
11.					
12.					
13.					
14.					
15.					

ČESKÝ JAZYK 9/3. díl – PŘEHLEDY • TABULKY • ROZBORY • CVIČENÍ

Do následujícího přehledu zapisujte pouze dosažené výsledky vyjádřené bodovým hodnocením. Můžete si ve třídě stanovit, kolik bodů bude odpovídat jednotlivým klasifikačním stupňům pro pololetní a závěrečnou klasifikaci. Sami se pak můžete rozhodnout, o jakou úroveň budete usilovat, a průběžně sledovat, jak se vám váš záměr daří plnit.

PRAVOPISNÁ CVIČENÍ – DIKTÁTÝ dosaženo bodů		JAZYKOVÉ ROZBORY A CVIČENÍ dosaženo bodů + učivo, které si chci zopakovat		PŘEHLEDY bodové hodnocení podle počtu doplněných příkladů	
č. 1	č. 16	č. 1		č. 1	č. 12
č. 2	č. 17	č. 2		č. 2	č. 13
č. 3	č. 18	č. 3		č. 2a)	č. 13a)
č. 4	č. 19	č. 4		č. 2b)	č. 13b)
č. 5	č. 20	č. 5		č. 3	č. 14
č. 6		č. 6		č. 4	č. 15/1
č. 7		č. 7		č. 5	č. 15/2
č. 8	I	č. 8		č. 6	č. 16
č. 9		č. 9		č. 7	č. 17/1
č. 10	II	č. 10		č. 8	č. 17/2
č. 11		č. 11	č. 16	č. 9	č. 17/3
č. 12	III	č. 12	č. 17	č. 10	č. 18
č. 13		č. 13	č. 18	č. 11	č. 18a)
č. 14	IV	č. 14	č. 19	č. 11a)	č. 18b)
č. 15		č. 15	č. 20	č. 11b)	

Poznámky: